Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 8–9 **Wilno, 1 Września 1938 r.** **Rok XV**

TREŚĆ

89

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 21 czerwca 1938 r. (Nr BP-11992/38)

o zmianie zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 września 1935 r. w sprawie ograniczenia czynności biurowo-administracyjnych w szkolnictwie ogólnokształcącym i zawodowym.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 23.VII.1938 Nr 7 poz. 201).

Zmieniając częściowo postanowienia punktu 4) zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 września 1935 r. w sprawie ograniczenia czynności biurowo-administracyjnych w szkolnictwie ogólnokształcącym i zawodowym (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 9, poz. 175), wprowadzam obowiązek składania oddzielnych rocznych sprawozdań z zakresu opieki lekarskiej i dentystycznej w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zawodowym z tym, że sprawozdania ze szkolnej opieki lekarskiej mają dotyczyć tylko działu, I, II, III i IV „Książki sanitarnej szkolnej".

Równocześnie wprowadzam następujące zmiany w dziale I, III i IV „Książki sanitarnej szkolnej":

W dziale I — dokładny opis stanu sanitarnego pomieszczeń i urządzeń szkolnych należy podać tylko jednorazowo z chwilą założenia „Książki sanitarnej szkolnej", albo też w przypadku przeniesienia szkoły do nowego budynku. W następnych sprawozdaniach należy uwidocznić jedynie zasadnicze zmiany, jakie zaszły w stanie dotychczasowym, opisanym w poprzednich sprawozdaniach.

W dziale III — należy podawać jedynie roczny wykaz zasłabnięć na ważniejsze choroby zakaźne i pasożytnicze (bez podziału na miesiące), oraz sposoby zwalczania tych chorób przez szkołę (odosobnienie uczniów, zamykanie klas lub całej szkoły, stosowanie szczepień ochronnych, kierowanie uczniów do poradni przeciwgruźliczych, sanatoriów, uzdrowisk, prewentoriów itd).

W dziale IV — należy podawać zasadnicze fakty bez podziału na miesiące.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z tym, że wprowadzone nim sprawozdania należy sporządzić również za rok szkolny 1937/38.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) W. Świętosławski.

*

90

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 maja 1938 r. (Nr III PU-3088/38)

o organizacji publicznych szkół dokształcających zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 20 czerwca 1938 r. Nr 6, poz. 160).

Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Organizację publicznych szkół dokształcających zawodowych ustala się według załączonego statutu.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. W miarę wprowadzania nowej organizacji tracą moc przepisy, sprzeczne z niniejszym rozporządzeniem.

za Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) Jerzy Ferek Błeszyński
Podsekretarz Stanu.

Załącznik do rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 24.V.1938 r. (Nr III PU-3088/38).

Statut

Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej.

I. Zadania.

§ 1. Zadaniem szkoły jest: a) wychowywanie religijno-moralne i społeczno-obywatelskie,

b) udzielanie wiadomości z dziedziny życia gospodarczego i potrzeb zawodu, pogłębianie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego przez młodzież w warsztacie pracy, oraz rozszerzenie jej wykształcenia ogólnego.

II. Ogólne zasady organizacji.

§ 2. Szkoła jest przeznaczona dla męskiej i żeńskiej młodzieży pracującej, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowi dokształcania zawodowego.

§ 3. Kurs nauki jest trzyletni. Czas nauczania w każdej klasie trwa 1 rok, w szkołach sezonowych może trwać krócej.

§ 4. W szkołach dokształcających zawodowych mogą być tworzone wydziały, klasy (oddziały) i grupy zawodowe.

§ 5. Szkoły dokształcające zawodowe pod względem programowym dzielą się na:

a) ogólnozawodowe, w których odbywa się nauczanie wspólne młodzieży pracującej w różnych zawodach,
b) specjalne, w których odbywa się nauczanie osobne młodzieży pracującej w jednym zawodzie lub kilku zawodach pokrewnych.

§ 6. Organizację roku szkolnego, zasady tworzenia wydziałów i grup zawodowych oraz liczbę uczniów w klasach, wydziałach i grupach zawodowych ustalają osobne przepisy.

§ 7. Przy szkole może być utworzona Rada Opiekuńcza, która współdziała z kierownikiem (dyrektorem) i nauczycielami w utrzymywaniu łączności szkoły z życiem gospodarczym i odnośnymi instytucjami.

III. Kierownik szkoły (dyrektor), nauczyciele, kierownicy wydziałów, Rada Pedagogiczna.

§ 8. Na czele szkoły stoi kierownik (dyrektor). Do jego obowiązków należy:

a) reprezentowanie szkoły na zewnątrz,
b) przedstawianie wniosków w sprawie doboru personelu szkoły,
c) przewodniczenie Radzie Pedagogicznej,
d) organizowanie pracy wychowawczej i dydaktycznej, kierowanie nią i czuwanie nad jej planowym wykonaniem,
e) nauczanie w przepisanej liczbie godzin,
f) bezpośrednie zwierzchnictwo nad wszystkimi osobami, pracującymi w szkole,
g) utrzymywanie łączności szkoły z życiem gospodarczym środowiska, w którym się szkoła znajduje,
h) układanie preliminarza wydatków na potrzeby szkoły i przedstawianie go we właściwym czasie państwowej władzy szkolnej i zarządowi gminy.

Kierownik (dyrektor) szkoły jest odpowiedzialny za organizację wszystkich działów powierzonej mu szkoły, za jej poziom wychowawczy i dydaktyczny, za wykonanie przepisów i poleceń państwowych władz szkolnych oraz za stan administracyjno-gospodarczy szkoły.

§ 9. Nauczyciele wychowują i uczą powierzoną ich opiece młodzież, biorą czynny udział w pracach Rady Pedagogicznej, w realizowaniu jej uchwał, utrzymują łączność z życiem gospodarczym, wreszcie pełnią funkcje administracyjno - gospodarcze powierzonego im działu pracy.

§ 10. Kierownik wydziału poza swoimi obowiązkami nauczyciela organizuje pracę dydaktyczną powierzonego mu wydziału, dba o jego rozwój oraz wykonuje czynności wychowawcze, przekazane mu przez kierownika szkoły (dyrektora). Za wyniki tej pracy jest odpowiedzialny przed kierownikiem (dyrektorem) szkoły i władzami szkolnymi.

§ 11. Kierownik (dyrektor) szkoły, kierownicy wydziałów, nauczyciele i lekarz szkolny tworzą Radę Pedagogiczną, która jest stałym organem wewnętrznego życia szkolnego.

§ 12. Rada Pedagogiczna obraduje bądź w składzie pełnym (całej szkoły), bądź też w zespołach wydziałowych lub klasowych. Do jej obowiązków należy:

a) układanie planów pracy wychowawczej i dydaktycznej,
b) ustalanie opinii o uczniach i oceny ich zachowania się,
c) decydowanie o promowaniu uczniów,
d) ustalanie regulaminu uczniowskiego,
e) załatwianie spraw, przekazanych jej przez osobne przepisy.

§ 13. Kierownikowi (dyrektorowi) szkoły przysługuje prawo zawieszania uchwał Rady Pedagogicznej, gdy je uzna za niezgodne z przepisami lub przeciwne dobru szkoły. O postanowieniu zawieszenia uchwały Rady Pedagogicznej kierownik (dyrektor) jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić władze szkolne.

IV. Organizacja nauczania i wychowania.

§ 14. Nauczanie odbywa się według obowiązującego programu.

§ 15. Plan pracy wychowawczej, dostosowany do wieku, rozwoju i warunków życia uczniów, powinien uwzględnić cele wychowawcze, zakreślone w § 1 niniejszego statutu.

§ 16. Kierownik (dyrektor) szkoły łącznie z gronem nauczycielskim realizują plan pracy wychowawczej przez:

a) bezpośredni wpływ na uczniów,

b) nauczanie i organizację pracy oraz życia zbiorowego młodzieży w szkole,

c) organizowanie współpracy szkoły z pracodawcami uczniów,

d) dbanie o zdrowie i rozwój fizyczny młodzieży.

V. Uczniowie.

A. Zadania i obowiązki uczniów.

§ 17. Uczeń przygotowuje się przez wychowanie i kształcenie do sumiennego spełniania obowiązków obywatelskich. W tym celu winien on wytrwałą pracą nad sobą dążyć do wyrobienia religijnego, moralnego, umysłowego i fizycznego.

§ 18. Uczeń jest obowiązany stosować się do regulaminu, określającego szczegółowo zadania i obowiązki uczniów.

B. Przyjmowanie uczniów.

§ 19. Przyjmowanie młodzieży do szkoły odbywa się w zasadzie na początku roku szkolnego. Młodzież, która zaczęła pracować po tym terminie, może być przyjmowana do szkoły w ciągu roku szkolnego.

§ 20. Jeżeli w danej miejscowości oprócz szkoły dokształcającej ogólnozawodowej istnieje jedna lub więcej szkół dokształcających specjalnych albo wydział, klasa czy oddział specjalny, wówczas do szkoły ogólnozawodowej nie należy przyjmować uczniów tych zawodów, dla których są zorganizowane szkoły, wydziały lub odpowiednie klasy specjalne.

§ 21. I. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej szkoły dokształcającej ogólnozawodowej oraz do szkoły specjalnej, opierającej swój program na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa ukończenia klasy czwartej szkoły powszechnej trzeciego lub drugiego stopnia, albo ukończenia (z wynikiem pomyślnym) pierwszego roku nauki w klasie czwartej szkoły powszechnej pierwszego stopnia, lub też świadectwa, uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Kandydat, posiadający świadectwo ukończenia szkoły powszechnej trzeciego lub drugiego stopnia, albo świadectwo ukończenia klasy szóstej (z wynikiem pomyślnym) szkoły powszechnej trzeciego stopnia lub inne świadectwo, uznane przez państwowe władze szkolne za równoważne, może być przyjęty do klasy drugiej po złożeniu egzaminu sprawdzającego z języka polskiego i rachunków w zakresie programu klasy pierwszej.

Do klasy trzeciej mogą być przyjmowani tylko ci kandydaci, którzy posiadają wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające.

II. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej dokształcającej zawodowej specjalnej, opierającej swój program na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa: ukończenia szkoły powszechnej drugiego stopnia lub ukończenia z wynikiem dodatnim klasy szóstej szkoły powszechnej trzeciego stopnia albo też innego świadectwa, uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Do klasy drugiej lub trzeciej szkoły dokształcającej zawodowej specjalnej mogą być przyjmowani: uczniowie przechodzący z innych szkół dokształcających zawodowych o tej samej specjalności, absolwenci szkół przysposobienia zawodowego pierwszego stopnia (o tej samej specjalności) oraz kandydaci, posiadający

wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające.

Uczniowie, przechodzący ze szkół dokształcających ogólnozawodowych lub specjalnych, lecz o innej specjalności mogą być przyjmowani najwyżej do klasy drugiej, aby mieli możność przejść w szkole, do której zostali przyjęci, całkowity program przedmiotów zawodowych w klasie drugiej i trzeciej.

§ 22. Dla kandydatów do klasy pierwszej, nie posiadających przygotowania wskazanego w § 21, może być zorganizowana klasa wstępna — za zgodą państwowych władz szkolnych.

C. Ocena uczniów.

§ 23. Przy końcu każdego okresu szkolnego nauczyciel ustala ocenę wyników nauczania, osiągniętych przez ucznia w zakresie przerabianego materiału programowego. Ocena powinna być ustalana na podstawie stałej obserwacji i systematycznego sprawdzania jego postępów w nauce. Ocena powinna być podana do wiadomości ucznia oraz jego opieki domowej lub pracodawcy.

Przy końcu pierwszego półrocza oraz z końcem roku szkolnego uczeń otrzymuje świadectwo, które powinno zawierać wyrażoną w stopniach ocenę wyników nauki ze wszystkich przedmiotów oraz zachowania się. Oceny, ustalone z końcem ostatniego okresu, są zarazem ocenami rocznymi.

§ 24. Promowanie uczniów do klas następnych odbywa się na podstawie ocen rocznych — co najmniej dostatecznych ze wszystkich przedmiotów. Rada Pedagogiczna może jednak promować ucznia z jedną oceną niedostateczną.

§ 25. Uczeń, który nie uzyskał promocji do klasy następnej, może na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej powtarzać klasę. Dwukrotne powtarzanie tej samej klasy jest dopuszczalne tylko w tym wypadku, kiedy uczeń nie przekroczył 18 lat życia.

VI. Ukończenie szkoły, uprawnienia absolwentów.

§ 26. Świadectwo ukończenia szkoły otrzymuje uczeń klasy trzeciej (końcowej) po zdaniu egzaminu końcowego. Regulamin takiego egzaminu oraz skład komisji egzaminacyjnej określają osobne przepisy.

Świadectwo ukończenia szkoły wydaje Rada Pedagogiczna na podstawie wniosku Komisji Egzaminacyjnej oraz całokształtu pracy ucznia w szkole.

§ 27. Świadectwo ukończenia szkoły dokształcającej zawodowej uprawnia absolwentów, którzy ukończyli praktykę zawodową, do składania egzaminu czeladniczego.

VII. Postanowienia końcowe.

§ 28. Szkoła używa pieczęci według wzoru, ustalonego w przepisach o pieczęciach urzędowych. Napis na pieczęci winien odpowiadać nazwie szkoły, ustalonej zgodnie z § 2 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 czerwca 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6, poz. 172).

*

91

POSTANOWIENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 31 maja 1938 r. (Nr II P-4291/38)

w sprawie regulaminu klasyfikowania i promowania uczniów publicznych szkół powszechnych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 20 czerwca 1938 r., Nr 6 poz. 163).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 304) oraz art. 2, 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam regulamin klasyfikowania i promowania uczniów publicznych szkół powszechnych, ogłoszony jako załącznik do postanowienia niniejszego.

§ 2. Postanowienie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) W. Świętosławski.

Załącznik do postanowienia Min. W. R. i O. P. z dnia 31 maja 1938 r. (Nr II P-4291/38).

Regulamin

klasyfikowania i promowania uczniów publicznych szkół powszechnych.

Postanowienia ogólne.

§ 1. Celem klasyfikowania (oceniania) uczniów szkół powszechnych jest stwierdzenie, czy i w jakim stopniu poszczególni uczniowie osiągają odpowiednie wyniki nauczania i wychowania.

Celem promowania jest stwierdzenie, że uczeń jest przygotowany do nauki w klasie następnej, a jeżeli jest uczniem klasy ostatniej, że pomyślnie ukończył ustalony dla danej szkoły kurs nauki.

§ 2. Klasyfikowanie i promowanie powinno być oparte na systematycznym badaniu postępów i wyników pracy ucznia oraz jego sprawowaniu, nie zaś na luźnych i nielicznych spostrzeżeniach. Możliwie dokładne poznanie każdego ucznia w myśl § 81 statutu publicznych szkół powszechnych jest koniecznym podłożem obiektywnej oceny wyników jego pracy.

§ 3. Ocenianie uczniów w ciągu roku szkolnego i ich promowanie powinno być tak dokonywane, by nie paczyło właściwego stosunku dziecka do szkoły, jej pracy nauczającej i wychowującej.

W związku z tym należy unikać wszystkiego, co by wytwarzało przeświadczenie u dzieci i ich rodziców, że głównym celem pracy szkolnej jest uzyskanie odpowiedniej oceny.

Postanowienia szczegółowe.

I. Klasyfikowanie.

§ 4. Klasyfikowanie uczniów odbywa się w ostatnich dwóch tygodniach każdego okresu szkolnego. Przy ustalaniu ocen okresowych i rocznych należy zawsze brać pod uwagę wyniki pracy ucznia od początku roku szkolnego.

§ 5. Dla wyrażenia oceny sprawowania oraz wyników nauki ustala się czterostopniową skalę ocen: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

§ 6. Przy końcu okresu szkolnego każdy nauczyciel w każdej klasie — z wyjątkiem klasy I — ustala oceny wyników osiągniętych przez poszczególnych uczniów w zakresie wszystkich przedmiotów, których uczy, przyjmując jako podstawę wymagania programu.

§ 7. Ze szczególną uwagą i ostrożnością należy postępować przy ustalaniu oceny wyników nauki w tych przypadkach, w których wyniki niedostateczne powodowałyby pozostawienie uczniów w tej samej klasie.

Przy ustalaniu ocen ze śpiewu i ćwiczeń cielesnych należy brać pod uwagę przede wszystkim usiłowania ucznia do zdobycia usprawnień odpowiadających jego możliwościom, a więc pilność ucznia i widoczny w pracy postęp.

§ 8. Oceny z poszczególnych przedmiotów wpisuje do księgi ocen nauczyciel danego przedmiotu, podając krótkie uzasadnienie przy każdej półrocznej i rocznej ocenie niedostatecznej.

§ 9. Gdy z powodu dłużej trwającej nieobecności ucznia w klasie lub innych ważnych przyczyn brak jest podstawy do wydania oceny, uczeń może być w ciągu roku szkolnego nieklasyfikowany z jednego, kilku lub wszystkich przedmiotów. Przyczynę nieklasyfikowania nauczyciel wpisuje do księgi ocen.

Uczniowi nieklasyfikowanemu należy umożliwić uzupełnienie materiału przerobionego podczas nieobecności w szkole, wyznaczając na to odpowiednią ilość czasu.

Dla zbadania wyników pracy ucznia nie może być stosowany jakikolwiek egzamin poza przypadkiem, przewidzianym w § 20 niniejszego regulaminu.

§ 10. Z końcem pierwszego półrocza oraz z końcem każdego następnego okresu nauczyciel ustala dla każdego z uczniów klasy I opinię swoją, dotyczącą sprawowania oraz postępów ucznia w nauce i wpisuje ją do księgi ocen. Uczniowie klasy I-ej nie utrzymują ocen okresowych i rocznych z poszczególnych przedmiotów.

§ 11. Ustalone przez nauczycieli oceny uczniów oraz opinie o uczniach kl. I nie mogą być zmieniane przez kierownika szkoły, ani przegłosowywane na posiedzeniach Rady Pedagogicznej.

Jednak w wyjątkowych przypadkach, gdy istnieje uzasadnione przeświadczenie, że nauczyciel niewłaściwie ocenił wyniki pracy ucznia, a ocena ta uniemożliwiłaby promowanie go, kierownik szkoły może zarządzić dokonanie ponownej oceny. W ponownym ocenianiu wyników pracy ucznia, które powinno się odbyć w warunkach najbardziej normalnych, biorą udział zasadniczo dwie osoby spośród grona nauczycielskiego, przy czym jedną z nich jest zawsze nauczyciel, który wydał ocenę. W razie różnicy zdań decyduje kierownik.

§ 12. Oprócz ocen z poszczególnych przedmiotów należy również ustalać okresowe oceny ze sprawowania.

Oceny te ustala na posiedzeniu okresowym na wniosek opiekuna klasowego Rada Pedagogiczna (ewentualnie w składzie niepełnym), o ile zaś w danej klasie uczy tylko jeden nauczyciel, ustala on tę ocenę razem z kierownikiem szkoły, lub — o ile jest nauczycielem kierującym — sam.

Ocenę ze sprawowania wpisuje do księgi ocen opiekun klasowy.

§ 13. W ciągu każdego okresu szkolnego należy organizować przynajmniej jedną konferencję rodzicielską celem poinformowania rodziców lub opieki domowej o wynikach pracy szkolnej ich dzieci. Ponadto należy rodziców zawiadamiać o ujemnych ocenach za okres II.

Wybór terminu, przeznaczonego na porozumienie się z rodzicami powinien być dokonywany przy uwzględnieniu zajęć rodziców i warunków miejscowych.

II. Promowanie.

§ 14. Promowania uczniów na podstawie klasyfikacji rocznej dokonywa na ostatnim posiedzeniu okresowym Rada Pedagogiczna, a gdzie jej nie ma, opiekun klasowy z kierownikiem względnie nauczyciel kierujący.

§ 15. Decyzja o promowaniu uczniów powinna być oparta na ugruntowanym przeświadczeniu o stopniu ogólnego rozwoju i zasobie wiadomości oraz sprawności uczniów.

§ 16. Wszyscy uczniowie klasy I przechodzą w zasadzie do klasy II, pozostawianie zatem ucznia w klasie I na drugi rok może nastąpić jedynie wtedy, gdy uczeń w żaden sposób nie mógłby sprostać wymaganiom programu klasy drugiej.

§ 17. Promocje do klasy III i następnych oraz stwierdzenie ukończenia szkoły otrzymuje zasadniczo uczeń, który ma oceny co najmniej dostateczne ze wszystkich obowiązkowych przedmiotów, objętych ustalonym na daną klasę programem nauczania.

Brak oceny rocznej z religii, spowodowany niemożnością zorganizowania nauki religii danego wyznania oraz brak oceny z ćwiczeń cielesnych, spowodowany uzasadnionym od nich zwolnieniem, nie może być przeszkodą w promowaniu ucznia.

§ 18. Wyjątkowo na skutek specjalnej, należycie uzasadnionej i wpisanej do księgi ocen uchwały Rady Pedagogicznej, bądź gdzie jej nie ma, decyzji opiekuna klasowego i kierownika względnie nauczyciela kierującego, może być promowany lub otrzymać świadectwo ukończenia szkoły uczeń mający jedną ocenę niedostateczną, o ile ocena niedostateczna nie jest wynikiem rozmyślnego i specjalnego lekceważenia przedmiotu, uczeń zaś nie wykazuje rażących braków w tym przedmiocie, a rozwój jego umysłowy i przygotowanie ogólne pozwalają przypuszczać, że brak ten nie odbije się ujemnie na całości jego wykształcenia ogólnego. Trzeba jednak baczyć, by promowanie z jedną oceną niedostateczną nie stało się regułą, lecz było środkiem, pozwalającym na indywidualne traktowanie uczniów.

§ 19. Uczniowie klas 2 lub 3 letnich w szkołach I lub II stopnia przechodzą w obrębie tych klas wszyscy bez wyjątku z pierwszego na drugi, względnie z drugiego na trzeci rok nauki po przeprowadzeniu jednak normalnej klasyfikacji rocznej, stwierdzającej pomyślny lub niepomyślny wynik nauki; przy ustalaniu wyniku obowiązują, jak i przy promowaniu, warunki podane w §§ 17 i 18.

Promowanie w dwuletniej klasie III szkoły I-go stopnia odbywa się na podstawie rocznej klasyfikacji w drugim roku nauczania; w przypadkach wątpliwych należy brać pod uwagę wyniki pracy w roku poprzednim. Zasada ta obowiązuje również przy przyznawaniu świadectw ukończenia szkoły stopnia I i II.

§ 20. W przypadkach dłużej trwającej, przynajmniej dwumiesięcznej nieobecności ucz-

nia w klasie pod koniec roku szkolnego, spowodowanej chorobą lub wyjątkowymi warunkami rodzinnymi, uczeń może być poddany egzaminowi sprawdzającemu w celu ustalenia ostatecznych ocen rocznych z poszczególnych przedmiotów. Przy egzaminie sprawdzającym należy przede wszystkim brać pod uwagę ogólny rozwój umysłowy ucznia, dający zasadniczo podstawę do ewentualnego promowania go do klasy następnej względnie wydania mu świadectwa ukończenia szkoły.

Jakiekolwiek inne egzaminy z tytułu promowania uczniów są niedopuszczalne.

§ 21. Nieklasyfikowanym w końcu roku szkolnego może być uczeń, który co najmniej przez przeciąg dwóch miesięcy w końcu roku szkolnego nieprzerwanie był nieobecny w szkole, o ile zgodnie z § 20 nie był poddany egzaminowi sprawdzającemu.

Fakt nieklasyfikowania ucznia należy odnotować w księdze ocen, podając odpowiednie uzasadnienie.

Nieklasyfikowanie ucznia pociąga za sobą pozostawienie go w tej samej klasie na następny rok szkolny.

§ 22. Po zakończeniu pierwszego półrocza szkolnego oraz po zakończeniu roku szkolnego otrzymują uczniowie, z wyjątkiem uczniów klasy I świadectwa szkolne.

§ 23. Uczniowie klasy I otrzymują w końcu roku szkolnego zaświadczenia stwierdzające, czy przechodzą do klasy II, czy też pozostają w klasie I na rok drugi.

*

92

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—o—
Warszawa

OKÓLNIK Nr 28

z dnia 10 czerwca 1938 r. (II P-4923/38)

w sprawie przestrzegania przepisów ustawy o ustroju szkolnictwa odnośnie do przyjmowania dzieci do szkoły powszechnej.

Przed wejściem w życie postanowień art. 7 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389), nie było zakazu przyjmowania do I klasy publicznych szkół powszechnych dzieci, które nie ukończyły jeszcze sześciu lat życia.

Skutkiem tego dotychczas często zdarzają się przypadki, że do I klasy gimnazjów ogólnokształcących zgłaszają się dzieci, niemające ukończonych lat 12.

Ponieważ jest to sprzeczne z postanowieniami art. 23 cytowanej ustawy, proszę PP. Kuratorów o zarządzenie dopilnowania, by kierownicy publicznych szkół powszechnych bezwzględnie stosowali się do postanowień art. 7 wymienionej wyżej ustawy.

Zgodnie z tymi postanowieniami, do klasy I publicznych szkół powszechnych nie wolno przyjmować dzieci, które do dnia 1 września nie ukończyły lat sześciu, do następnych zaś klas dzieci odpowiednio starszych, tak, by nie mogły ukończyć VI klasy szkoły powszechnej III stopnia dzieci, które, jako zbyt młode, nie mogłyby być przyjęte do gimnazjum ogólnokształcącego.

Zasad tych należy ściśle przestrzegać również w stosunku do prywatnych szkół powszechnych, posiadających uprawnienia szkół publicznych lub ubiegających się o te uprawnienia, w myśl postanowień § 1, lit. a) rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 grudnia 1936 r. o nadawaniu prywatnym szkołom powszechnym uprawnień publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P., Nr 11, poz. 214).

Minister:

(—) W. Świętosławski.

KURATOR
OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO
W WILNIE

Dnia 21 lipca 1938 r.
Nr I-19761/38

Do wiadomości i ścisłego przestrzegania.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) M. B. Godecki.

*

93

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

OKÓLNIK Nr 35

z dnia 14 lipca 1938 r. (I R-4440/38)

o opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

Z mocą obowiązującą od początku roku szkolnego 1938/39 zarządzam pobieranie następujących opłat:

I. W państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

1. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej państwowego gimnazjum ogólnokształcącego zł 10.—
2. Taksa za egzamin wstępny do klasy I i II państwowego liceum ogólnokształcącego . . . . zł 10.—
3. Taksa za egzamin uzupełniający z języka łacińskiego w zakresie gimnazjum ogólnokształcącego . . zł 8.—
4. Taksa za egzamin przy przejściu z gimnazjum zawodowego do gimnazjum ogólnokształcącego . . . zł 10.—
5. Taksa za egzamin przy przejściu z liceum zawodowego do liceum ogólnokształcącego . . . . . zł 20.—
6. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich ogólnokształcących państwowych i prywatnych (dawnego typu) . . . . . . zł 12.—
7. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów (dawnego typu) . . . . zł 60.—
8. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów (dawnego typu) . . . . zł 15.—
9. Taksa za egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego nowego ustroju bez praw i dla eksternów zł 40.—
10. Taksa za egzamin dojrzałości w liceum ogólnokształcącym państwowym i prywatnym . . . . zł 15.—
11. Taksa za pełny egzamin dojrzałości w liceum ogólnokształcącym dla eksternów . . . . zł 60.—
12. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości w liceum ogólnokształcącym dla eksternów — za każdy przedmiot egzaminu . . . . zł 5.—
13. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących . . . . . zł 5.—
14. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości (dawnego typu) . . . . zł 10.—
15. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości w liceum ogólnokształcącym . . . . . . zł 10.—
16. Taksa administracyjna roczna zł 200.—
    Taksa administracyjna roczna dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej . . . . zł 203.—

II. W państwowych zakładach kształcenia nauczycieli (licea pedagogiczne, pedagogia, wyższe kursy nauczycielskie, seminaria ochroniarskie i dla wychowawczyń przedszkoli, przedszkola przy seminariach ochroniarskich i dla wychowawczyń przedszkoli) oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

17. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych . . . . zł 5.—
18. Taksa za wydanie duplikatu: świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarium ochroniarskiego i dla wychowawczyń przedszkoli, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego . . . . zł 10.—
19. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych . . . . zł 10.—

20. Taksa za pełny egzamin na dyplom nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów . . . . . zł 60.—

21. Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów . . . zł 40.—

22. Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych:

a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu artystyczno-technicznego . . . . zł 10.—
b) z dwóch grup zdawanych łącznie zł 15.—
c) z trzech grup zdawanych łącznie zł 20.—
d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie . . . . . . zł 25.—

23. Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych . . . . zł 50.—

24. Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie zł 40.—

25. Taksa za jedną część egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich . . . . . . zł 20.—

26. Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawanego łącznie zł 30.—

27. Taksa administracyjna roczna:

a) w liceach pedagogicznych i pedagogiach . . . . zł 30.—
b) w seminariach ochroniarskich i dla wychowawczyń przedszkoli . . zł 30.—
c) w przedszkolach przy seminariach ochroniarskich i dla wychowawczyń przedszkoli . . . . . . zł 30.—
d) na wyższych kursach nauczycielskich. . . . . zł 80.—

Uwaga 1: Nie pobiera się taksy administracyjnej od dzieci, uczęszczających do szkół ćwiczeń państwowych liceów pedagogicznych i pedagogiów, zorganizowanych na zasadach, wskazanych w § 14 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6 marca 1937 r. o organizacji państwowego liceum pedagogicznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 3, poz. 56).

Uwaga 2: Opłaty w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych, Państwowym Instytucie Nauczycielskim, Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej i w Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim (grupa robót ręcznych) normuje oddzielne zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. Prócz taks, wymienionych w punktach 13, 14, 15, 17, 18 i 19, zainteresowani uiszczają opłatę stemplową znaczkami w wysokości przewidzianej w przepisach o opłatach stemplowych. Dyrekcja szkoły, względnie inna władza, sporządzająca duplikat świadectwa, nakleja otrzymane znaczki na wydanym duplikacie i kasuje.

IV. Uczniowie, wstępujący do państwowych liceów pedagogicznych i pedagogiów, składają w Dyrekcji szkoły deklaracje, podpisane przez rodziców lub opiekunów prawnych, że po ukończeniu liceum pedagogicznego (pedagogium) pełnić będą służbę nauczycielską w publicznych szkołach powszechnych w ciągu lat trzech lub dokonają zwrotu kwoty zł 170.— za każdy rok nauki, pobieranej w tych szkołach. Wzór deklaracji i sposób jej składania wskażą osobne przepisy.

V. a) Do uiszczenia taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie (eksterni). Nie opłacają taksy egzaminacyjnej, wymienionej w punkcie 2, uczniowie zwolnieni od tego egzaminu.

b) Wpłacone taksy zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy egzaminacyjne (punkty: 1—12 i 20—26) w tym wypadku, gdy uczeń, ekstern lub nauczyciel z powodu choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, egzaminowi poddać się nie może, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskim, względnie po wpłaceniu taksy nie zostanie do egzaminu dopuszczony. Zwrotu taks dokonywują Kuratoria Okręgów Szkolnych, względnie Dyrekcje szkół we własnym zakresie działania.

VI. a) Taksy, wymienione w punktach: 1—12 i 20—26 winny być wpłacone przed przystąpieniem ucznia, eksterna lub nauczyciela do egzaminu.

b) Taksy, wymienione w punktach: 13, 14, 15, 17, 18 i 19, winny być uiszczone przed wydaniem duplikatu świadectwa.

c) Taksy administracyjne, wymienione w punktach 16 i 27, powinny być wpłacone

w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze roku szkolnego. Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy administracyjnej występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

VII. Taksy, wymienione w punktach: 1, 2, 3, 4 i 5, wpłacają przystępujący do egzaminu do P. K. O. na konto czekowe szkoły. Dyrekcja szkoły po pokryciu wydatków administracyjno-osobowych, o ile takie będą, rozdziela te taksy między egzaminatorów, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach. Przy rozdziale taksy za egzamin wstępny do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego (punkt 1) należy uwzględnić również delegatów szkolnictwa powszechnego, obecnych przy egzaminie, oraz lekarza, przeprowadzającego badania lekarskie kandydatów. Przy rozdziale taksy za egzamin wstępny do państwowego liceum ogólnokształcącego (punkt 2) należy uwzględnić lekarza, przeprowadzającego badania lekarskie kandydatów.

VIII. a) Taksę, wymienioną w punkcie 6, za egzamin dojrzałości oraz taksę za egzamin dojrzałości w liceum ogólnokształcącym (punkt 10) wpłacają uczniowie szkół państwowych na konto czekowe szkoły, Dyrekcje zaś szkół niepaństwowych zebrane taksy wpłacają do P.K.O. na właściwe konto Izby Skarbowej, względnie Kasy Urzędu Skarbowego na rachunek „Taksy administracyjnej“ Kuratorium Okręgu Szkolnego. Dyrekcje szkół zarówno państwowych jak i niepaństwowych przesyłają do Kuratorium wykazy uczniów, od których taksy te zostały pobrane, nadto Dyrekcje szkół państwowych podają kwotę, jaką z tego tytułu uzyskały, a Dyrekcje szkół niepaństwowych dołączają dowód wpłacenia łącznej sumy.

b) Taksy, wymienione w punktach: 7, 8, 9, 11 i 12, wpłacają eksterni i dyrekcje szkół niepaństwowych (punkt 9) bezpośrednio do P.K.O. na właściwe konto Izby Skarbowej, względnie Kasy Urzędu Skarbowego — na rachunek „Taksy administracyjnej“ Kuratorium Okręgu Szkolnego.

c) Taksę, wymienioną w punkcie 23, za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych wpłacają nauczyciele, przystępujący do tego egzaminu, do P. K. O. na właściwe konto Izby Skarbowej, względnie Kasy Urzędu Skarbowego — na rachunek „Taksy administracyjnej“ Kuratorium Okręgu Szkolnego.

d) Taksy, wymienione w punktach 20, 21 22, 24, 25 i 26, są przeznaczone na wydatki, związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

e) Taksy za wydanie duplikatów świadectw wpłacają zainteresowani do P. K. O. na konto czekowe szkół, jeśli duplikaty wydają Dyrekcje szkół państwowych. W wypadkach, gdy duplikat świadectwa wystawia Komisja, przeprowadzająca egzaminy praktyczne nauczycieli publicznych szkół powszechnych, Kuratorium Okręgu Szkolnego bądź też Dyrekcja szkoły niepaństwowej na zlecenie Kuratorium (duplikat świadectwa dojrzałości i duplikat świadectwa dojrzałości w liceum ogólnokształcącym prywatnym), wspomniane opłaty wpłacają zainteresowani na rachunek „Taksy administracyjnej“ Kuratorium Okręgu Szkolnego.

IX. a) Dochód z taks, wymienionych w punktach: 6, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18 i 27, zatrzymują Dyrekcje szkół państwowych do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonym przez Kuratoria Okręgów Szkolnych rocznych planach finansowo-gospodarczych.

b) Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych, względnie na konto Kas Urzędów Skarbowych na rachunek „Taksy administracyjnej“ Kuratorium Okręgu Szkolnego.

c) Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z Kuratorium Okręgu Szkolnego brakujące sumy w formie dotacyj.

d) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum, otrzymanych z powyższych taks, normują przepisy rachunkowo-kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

X. a) Od taks: za pełny egzamin dojrzałości eksternów (punkt 7), za egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego nowego ustroju bez praw i dla eksternów (punkt 9) oraz za pełny egzamin dojrzałości w liceum ogólno-

kształcącym dla eksternów (punkt 11) mogą być zwolnieni w połowie kandydaci niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych, czynnych wojskowych zawodowych, czynnych funkcjonariuszów przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“, a także sami czynni funkcjonariusze państwowi, wojskowi zawodowi oraz czynni funkcjonariusze przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“. Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przy czym pierwszeństwo mieć winni dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virturi Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości oraz dzieci rodziców niezamożnych, posiadających odznakę „Za walkę o szkołę polską“ i dzieci niezamożnych, zweryfikowanych członków „Stowarzyszenia b. uczestników strajku szkolnego zachodniej Polski“.

b) Od taks, wymienionych w punktach 7, 9 i 11, zwalnia uczniów gimnazjów ogólnokształcących nowego ustroju bez praw oraz eksternów Kuratorium Okręgu Szkolnego.

XI. a) Dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i czynnych wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ opłacają 50% normalnych taks administracyjnych, wskazanych w punktach 16 i 27-d, jeżeli wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

b) Dzieci rodziców niezamożnych, jeżeli wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać począwszy od I półrocza klasy I z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taks administracyjnych, wymienionych w punktach 16 i 27. W wyjątkowych wypadkach również dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od zniżonej do 50% taksy (punkt XI-a) oraz od taks wymienionych w punkcie 27-a, b i c; zwolnienia te muszą jednak mieścić się w granicach normy, określonej w punkcie XII-b i c.

c) Całkowite i częściowe zwolnienie od taksy administracyjnej (punkt XI-b) należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości oraz do dzieci rodziców niezamożnych, posiadających odznakę „Za walkę o szkołę polską“ i dzieci niezamożnych, zweryfikowanych członków „Stowarzyszenia b. uczestników strajku szkolnego zachodniej Polski“.

d) Od taksy, przewidzianej w punkcie 27-d, nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, korzystający z urlopu płatnego.

XII. a) Określonych wyżej w punkcie XI zwolnień od taks administracyjnych udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do Kuratorium, które rozstrzyga ostatecznie.

b) Radom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania zwolnień, przewidzianych w punkcie XI-b, w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących w granicach 20%, a na wyższych kursach nauczycielskich w granicach 25% sumy, którą uzyskałaby Dyrekcja szkoły z opłat, gdyby wszystkie dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ płaciły połowę taksy, a pozostałe całą taksę administracyjną.

c) W państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach, w państwowych seminariach ochroniarskich i dla wychowawczyń przedszkoli oraz w przedszkolach przy seminariach ochroniarskich i dla wychowawczyń przedszkoli Ra-

dom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania zwolnień, przewidzianych w punkcie XI-b, w granicach 25% wpływu, jaki osiągnęłaby szkoła, pobierając całkowitą taksę administracyjną od wszystkich uczniów, zapisanych do szkoły.

d) Gdyby wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia ulg i zwolnień na kwotę wyższą niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorium Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1 kwietnia.

e) Stypendystów gminnych, korzystających ze zwolnienia od taksy administracyjnej w myśl okólnika Nr 72 z dnia 6 sierpnia 1936 r. (II P-5162/36) w sprawie pomocy w kształceniu wybitnie zdolnych uczniów — dzieci rolników (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 6, poz. 126), nie należy wliczać ani do podstawy obliczenia procentowej granicy zwolnień, ani do dozwolonej normy zwolnień. Stypendystów tych zwalnia od taksy administracyjnej w I półroczu Dyrekcja szkoły; dalsze zwolnienia, uzależnione od postępów w nauce, udzielane są przez Radę Pedagogiczną.

XIII. a) Decyzja Rady Pedagogicznej o udzielenie zwolnień od taksy administracyjnej następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

b) Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi oraz funkcjonariusze przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ nie składają podań o udzielenie zwolnień, przewidzianych w punkcie XI-a, Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym, względnie funkcjonariuszem wymienionych przedsiębiorstw państwowych.

c) Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, jeżeli istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie.

d) Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacać ją ratami półrocznymi niezwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

XIV. Dzieci ślubne i uprawnione tych oficerów i szeregowych Policji Państwowej, którzy utracili życie wskutek czynu karygodnego, popełnionego na ich osobie w związku ze służbą, lub nieszczęśliwego wypadku, któremu ulegli z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, są zwolnieni od opłacania taks, wymienionych w punktach: 7, 9, 11, 16 i 27 (art. 90 Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. — Dz. Urz. R. P. Nr 5 z dnia 21 stycznia 1931 r., poz. 27). Dzieci tych nie należy wliczać ani do podstawy obliczenia procentowej granicy zwolnień, ani do normy zwolnień, określonej w punkcie X-a i XII-b i c.

XV. Od opłat, wymienionych w punktach: 1—6, 8, 10, 12—15, 17—26, oraz od różnicy między taksą administracyjną dla uczniów dawnych i nowowstępujących w kwocie zł 3 — (punkt 16) nikt zwolnionym być nie może.

XVI W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taks oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorium Okręgu Szkolnego.

XVII. Z chwilą wejścia w życie niniejszego okólnika przestają obowiązywać: okólnik nr 85 z dnia 14 czerwca 1934 r. (I R-4547/34) o opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 6—7, poz. 96),

okólnik nr 47 z dnia 4 maja 1935 r. (BP-9981/35) w sprawie opłat przy egzaminach praktycznych nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 4, poz. 41),

okólnik nr 97 z dnia 30 listopada 1935 r. (I R-8368/35) w sprawie zmiany niektórych postanowień okólnika nr 85 z dnia 14 czerwca 1934 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 12, poz. 211),

okólnik nr 1 z dnia 8 stycznia 1937 r. (I R-10925/36) w sprawie zmiany niektórych postanowień okólnika nr 85 z dnia 14 czerwca 1934 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 1, poz. 7),

okólnik nr 31 z dnia 20 kwietnia 1937 r (I R-1573/37) o opłatach za egzamin ukończe-

nia gimnazjum prywatnego nowego ustroju i za egzaminy do liceów ogólnokształcących (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 5, poz. 135),

okólnik nr 55, z dnia 3 czerwca 1937 r. I R-4830/37) o taksie administracyjnej w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 6, poz. 182).

Minister:

(—) W. Świętosławski.

*

94

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—o—
Warszawa

OKÓLNIK Nr 36

z dnia 15 lipca 1938 r. (I. R. 3832/38)

o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych.

Z mocą obowiązującą od początku roku szkolnego 1938/39 zarządzam pobieranie w państwowych szkołach, seminariach i na kursach zawodowych następujących opłat szkolnych.

I. Taksę za egzamin wstępny uiszczają wszyscy kandydaci, przystępujący do tego egzaminu:

1) w szkołach technicznych, średnich technicznych kolejowych, w szkołach handlowych oraz w szkołach średnich rolniczych i ogrodniczych . . . . zł 5.—

2) w szkołach rzemieślniczo-przemysłowych (męskich i żeńskich), w szkołach mistrzowskich, w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich, seminariach zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych . . . . zł 3.—

3) we wszystkich gimnazjach i liceach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . . . zł 5.—

4) we wszystkich szkołach niższych zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . . . zł 3.—

II. Taksę za badania psychotechniczne uiszczają wszyscy kandydaci, poddani tym badaniom:

1) w szkołach wymienionych w punkcie I — 1 i 3 . . . . zł 2.—

2) w szkołach wymienionych w punkcie I — 2 i 4 . . . . zł 1.—

III. Taksa za egzamin dla eksternów w zakresie programu średniej szkoły zawodowej oraz w zakresie programu seminarium nauczycielek . . zł 60.—

IV. Taksę wstępną czyli wpisowe uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs:

1) we wszystkich szkołach oraz na kursach, z wyjątkiem kursów wędrownych, kursów korespondencyjnych i szkół przysposobienia rolniczego . . . . zł 10.—

2) w szkołach przysposobienia rolniczego . . . . zł 5.—

V. Taksa za egzamin końcowy we wszystkich szkołach i kursach . . zł 10.—

VI. Taksa za świadectwa:

1) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu . . . . zł 5.—

Uwaga: Świadectwa (wykazy postępów) roczne, półroczne, względnie semestralne, wydaje się bezpłatnie.

2) za świadectwa, wydawane eksternom ze złożenia egzaminu . . . zł 5.—

3) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu . . . . . . zł 10.—

4) za duplikaty świadectw (wykaz postępów) rocznych, półrocznych, względnie semestralnych . . . . . zł 12.—

5) za duplikaty świadectw, wydawanych eksternom . . . . zł 10.—

VII. Taksa administracyjna w szkołach:

1) technicznych—na wydziałach mechanicznych, mechanicznych kolejowych, elektrycznych, elektro-mechanicznych, mechaniczno - elektrotechnicznych, lotniczych, samochodowych, młynarskich, włókienniczych, górniczych, hutniczych, przemysłowo-leśnych, chemicznych, ceramicznych, piwowarskich . . . . rocznie . . . . . zł 170.—

2) technicznych — na wydziałach budowlanych, drogowych, drogowo-budowlanych, drogowo-wodnych, mierniczych, melioracyjnych, miernictwa kopalnianego, eksploatacyjnych kolejowych . . . . rocznie . . . . zł 130.—

3) ogrodniczych średnich . . . rocznie . . . . zł 170.—

4) ogrodnictwa w Poznaniu i w Państwowej Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie . . . . rocznie . . . . zł 200.—

5) rolniczych średnich . . . . rocznie . . . . zł 80.—

6) kolejowych niższych . . . . rocznie . . . . zł 80.—

7) rzemieślniczo - przemysłowych męskich, rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich . . . . rocznie . . zł 80.—

8) w seminariach zawodowych żeńskich . . . . rocznie . . . . . zł 90.—

9) rzemiosł budowlanych, koszykarskich i szewskich . . . . rocznie zł 40.—

10) w liceach i szkołach handlowych . . . . rocznie . . . . . . zł 130.—

11) mistrzów mechaników, mistrzów budowlanych, drogowych i melioracyjnych oraz na kursie majstrów i podmajstrzych młynarskich w Bydgoszczy . . . rocznie . . . . . . zł 100.—

12) w szkole wiertniczej w Borysławiu . . . . . rocznie . . . . . zł 150.—

13) we wszystkich liceach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju . . . rocznie . . . . zł 170.—

14) we wszystkich gimnazjach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju . . . rocznie . . . zł 170.—

15) we wszystkich szkołach zawodowych stopnia niższego, zorganizowanych według nowego ustroju, z wyłączeniem szkół niższych rolniczych, gospodyń wiejskich, ogrodniczych, mleczarsko - serowarskich, murarskich i ciesielskich . . . . rocznie . . . . zł 80.—

16) w szkołach stopnia niższego: rolniczych, gospodyń wiejskich, ogrodniczych i mleczarsko - serowarskich, zorganizowanych według nowego ustroju, z wyłączeniem szkół przysposobienia rolniczego, przysposobienia gospodyń wiejskich i szkół dwuzimowych . . . . rocznie . . . . zł 30.—

17) w szkołach murarskich i ciesielskich, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . rocznie . . . zł 40.—

18) w szkołach przysposobienia kupieckiego II stopnia oraz — w szkołach przysposobienia administracyjno-handlowego, zorganizowanych według nowego ustroju . . . rocznie . . . zł 170.—

19) w szkołach przysposobienia w gospodarstwie rodzinnym II stopnia, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . rocznie . . . . . . zł 90.—

20) w szkołach przysposobienia kupieckiego I stopnia, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . rocznie . . . . zł 60.—

21) w szkołach przysposobienia w gospodarstwie rodzinnym I stopnia, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . rocznie . . . . . . zł 30.—

22) w szkołach przysposobienia hotelarskiego I stopnia, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . rocznie . . . . zł 60.—

23) w szkołach mistrzów przemysłu metalowego i mistrzów rzemiosł budowlanych, zorganizowanych według nowego ustroju . . . rocznie . . zł 60.—

VIII. Taksa administracyjna na kursach:

radiotechnicznych, ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie oraz rocznych przetwórczych przetwórstwa owoców i warzyw przy Państwowej Szkole Ogrodnictwa w Poznaniu . . . rocznie . . zł 130.—

2) nadzorców drogowych i melioracyjnych za cały kurs jednorazowo . zł 30.—

3) gorzelniczych za cały kurs . . jednorazowo , ... zł 20.—

4) praktyki ogrodniczej w Zaleszczykach . . . jednorazowo . . . zł 20.—

5) półrocznych dla elektromonterów, dla maszynistów i palaczy za cały kurs . . . jednorazowo . . . . zł 30.—

6) rocznych i dwuletnich elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego . . . rocznie . . . zł 60.—

7) kilimkarstwa, płatne z góry . . . . miesięcznie . . . . zł 12.—

8) rysunków zawodowych dla rzemieślników przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego, płatne z góry . . . . miesięcznie . . . . . . zł 3.—

9) rysunku odręcznego, płatne z góry . . . miesięcznie . . . . . zł 3.—

10) snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego, płatne z góry . . . miesięcznie . . . zł 3.—

11) rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy szkołach średnich zawodowych i żeńskich seminariach zawodowych, płatne z góry . . . miesięcznie . . . zł 5.—

12) rękodzielniczych i gospodarczych zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych z wyłączeniem szkół niższych rolniczych płatne z góry . . . . miesięcznie . . . . . . zł 3.—

13) trykotarstwa maszynowego i haftu maszynowego, płatne z góry . . miesięcznie . . . . zł 5.—

14) wieczornych kroju i szycia, zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminariach zawodowych żeńskich z wyłączeniem szkół niższych rolniczych żeńskich, płatne z góry . . miesięcznie . . . . zł 5.—

15) korespondencyjnych—od przedmiotu, płatne z góry . . . . . . półrocznie . . . . zł 5.—

16) wędrownych, trwających dłużej niż dwa tygodnie w wymiarze ponad 12 godzin zajęć tygodniowych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie z wyłączeniem szkół niższych rolniczych żeńskich, płatne z góry . . . . miesięcznie . . . . zł 2.—

17) wędrownych, trwających do 2 tygodni lub na kursach, na których zajęcia nie przekraczają 12 godzin tygodniowo, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie z wyłączeniem szkół niższych rolniczych żeńskich, płatne z góry . . miesięcznie zł 1.—

18) dwuletnich jubilerstwa, zorganizowanych według nowego ustroju . . . . rocznie . . . . zł 80.—

19) rocznych i dwuletnich koronkarstwa, tkactwa, modniarstwa i galanterii, zorganizowanych według nowego ustroju . . . rocznie . . . . . zł 30.—

IX. Uczniowie wydziału elektromonterskiego Państwowej Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej w Poznaniu, przebywający na obowiązkowej praktyce pozaszkolnej, opłacają taksę w wysokości zł 15.— półrocznie. Taksa ta pobierana jest jako opłata za korzystanie przez uczniów w czasie praktyki z normalnie przysługujących im uprawnień w szkole (za korzystanie z opieki lekarskiej, dentystycznej, repetycji i t. p.).

X. (1) Taksy wpłacone przez uczniów szkół i słuchaczów kursów oraz eksternów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają.

(2) Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach I, II, III i V, jeżeli:

a) uczeń (ekstern) po wpłaceniu taksy nie został dopuszczony do egzaminu lub badań psychotechnicznych,

b) uczeń (ekstern) nie zgłosił się do egzaminu lub badań psychotechnicznych z powodu choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, przy czym w tym wypadku uczeń (ekstern) winien przedstawić odpowiednie świadectwo lekarskie.

(3) Zwrotów, o których mowa w ustępie (2), dokonywują Dyrekcje Szkół we własnym zakresie działania.

XI. Prócz taks, wymienionych w punkcie VI —3, 4 i 5, zainteresowani uiszczają opłatę stemplową znaczkami w wysokości przewidzianej w przepisach o opłatach stemplowych. Dyrekcje otrzymane znaczki naklejają na wydanym duplikacie i kasują.

XII. (1) Taksy, wymienione w punktach I, II, III i V, winny być wpłacone przed przystąpieniem do egzaminu. Taksa, wymieniona w punkcie IV, winna być uiszczona po przyjęciu ucznia do szkoły lub na kurs, nie później jednak niż w ciągu tygodnia od daty przyjęcia na kurs. Taksy, wymienione w punkcie VI, winny być uiszczone przed wydaniem świadectwa,

względnie duplikatu. Taksy administracyjne, wymienione w punkcie VIII, 2, 3, 4 i 5 winny być uiszczone przed przyjęciem na kurs.

(2) Taksy administracyjne, wymienione w punkcie VII oraz w punkcie VIII — 1, 6, 18 i 19, powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

(3) Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

XIII. Taksy, wymienione w punktach I, II i III wzięte łącznie, rozdzielają Dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów oraz prowadzących badania psychotechniczne, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach.

XIV. (1) Dochód z taks, wymienionych w punktach IV, V, VI, VII, VIII i IX Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorium Okręgu Szkolnego rocznych planach finansowo-gospodarczych.

(2) Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych, względnie na konta Kas Urzędów Skarbowych na rachunek „Taksy administracyjnej" Kuratorium Okręgu Szkolnego. Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z Kuratorium Okręgu Szkolnego brakujące sumy w formie dotacji.

(3) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum, otrzymywanych z powyższych taks, normują przepisy rachunkowo-kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

XV. Do uiszczenia taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie.

XVI. (1) Dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe" i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", jeżeli wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku, opłacają 30% normalnej taksy administracyjnej, wskazanej w punkcie VII.

(2) Dzieci rodziców niezamożnych, jeżeli wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać począwszy od I półrocza klasy I z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taksy administracyjnej, wymienionej w punkcie VII. W wyjątkowych wypadkach również i dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych oraz dzieci czynnych funkcjonariuszów przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe" i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od zniżonej do 30% taksy (punkt XVI ust. (1), zwolnienia te muszą jednak zmieścić się w granicach normy określonej w punkcie XVII — ust. (2).

(3) Całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari" i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości oraz do dzieci rodziców niezamożnych, posiadających odznakę „Za walkę o szkołę polską" i dzieci niezamożnych, zweryfikowanych członków „Stowarzyszenia b. uczestników strajku szkolnego zachodniej Polski".

(4) W gimnazjach zawodowych, otwieranych na podstawie ustawy o ustroju szkolnictwa z dnia 11 marca 1932 r., częściowe lub całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej, oprócz— wypadków przewidzianych w ustępie (3), należy stosować szczególnie w odniesieniu do dzieci, których rodzice pracują w tych zawodach, do których dane gimnazjum przygotowuje, przy czym oczywiście należy przestrzegać wymagań, dotyczących postępu w nauce i sprawowaniu się, o czym mowa w ustępie (2).

XVII (1) Określonych wyżej w punkcie XVI zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmó-

wienia zwolnienia, do Kuratorium, które rozstrzyga ostatecznie.

(2) Radom pedagogicznym przysługuje prawo udzielania zwolnień, przewidzianych w punkcie XVI — ust. (2), (3) i (4), w wysokości nie przekraczającej 20%, a we wszystkich szkołach zawodowych zorganizowanych według nowego ustroju — 40% wpływu, jaki osiągnęłaby szkoła, pobierając całkowitą taksę administracyjną, wymienioną w punkcie VII, od wszystkich uczniów, zapisanych do szkoły.

(3) Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielania zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorium Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1 listopada — a w II półroczu do dnia 1 kwietnia (w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 1 lipca i 1 stycznia).

(4) Decyzja Rady Pedagogicznej o udzielenie zwolnień od taksy administracyjnej następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

(5) Stypendystów gminnych, korzystających ze zwolnienia od taksy administracyjnej w myśl okólnika Nr 72 z dnia 6 sierpnia 1936 r. (II-P-5162/36) w sprawie pomocy w kształceniu wybitnie zdolnych uczniów dzieci rolników (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6, poz. 126), nie należy wliczać ani do podstawy obliczenia procentowej granicy zwolnień, ani do dozwolonej normy zwolnień. Stypendystów tych zwalnia od taksy administracyjnej, wskazanej w punkcie VII, w I półroczu Dyrekcja szkoły; dalsze zwolnienia uzależnione od postępów w nauce, udzielane są przez Radę Pedagogiczną.

XVIII. (1) Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi oraz funkcjonariusze przedsiębiorstw państwowych „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ nie składają podań o udzielenie zwolnień, przewidzianych w punkcie XVI — ust. (1). Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym, względnie funkcjonariuszem wymienionych przedsiębiorstw państwowych.

(2) Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienia od taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnień i w następnym półroczu szkolnym, jeżeli istnieją warunki, od których zależy zwolnienie.

(3) Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznymi bezwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20-go listopada za I półrocze i do dnia 20-go kwietnia za II półrocze.

XIX. Uczennice kursów wędrownych, które chwilowo same pozostają bez pracy oraz te, których rodzice są bezrobotni lub zupełnie ubodzy, mogą być zwolnione od opłaty, przewidzianej w punkcie VIII — 16 i 17.

XX. Dzieci ślubne i uprawnione tych oficerów i szeregowych Policji Państwowej, którzy utracili życie wskutek czynu karygodnego, popełnionego na ich osobie w związku ze służbą lub nieszczęśliwego wypadku, któremu ulegli z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, są zwolnieni od opłacania taks, wymienionych w punktach VII, VIII i IX (art. 90 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. — Dz. U. R. P. Nr 5, z dnia 21 stycznia 1931 r. poz. 27). Dzieci tych nie należy wliczać ani do podstawy obliczenia procentowej granicy zwolnień, ani do normy zwolnień, określonej w punkcie XVII — ust. (2).

XXI. Od opłat, wymienionych w punktach I, II, III, IV, V, VI, VIII i IX, poza wyjątkami przewidzianymi w punktach XIX i XX, nikt zwolnionym być nie może.

XXII. W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taks oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorium Okręgu Szkolnego.

XXIII. Z chwilą wejścia w życie niniejszego okólnika przestają obowiązywać okólnik Nr 4 z dnia 13 stycznia 1937 r. (I. R. 10926/36 o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1, poz. 10),

okólnik Nr 25 z dnia 1 kwietnia 1937 r. (I. R. 2007/37) w sprawie opłat za kursy wędrowne, prowadzone przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 4, poz. 98).

Okólnik Nr 58 z dnia 9 czerwca 1937 r. (I. R.-4665/37) o opłatach szkolnych w liceach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 7, poz. 211).

Okólnik Nr 10 z dnia 23 lutego 1938 r. I-R-9791/37) o opłatach na kursach wędrownych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2, poz. 43).

Minister:

(—) W. Świętosławski.

*

95

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

OKÓLNIK Nr 34

z dnia 4 lipca 1938 r. (II S-4173/38)

w sprawie organizacji i programu audycyj muzycznych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

Zmieniając częściowo treść okólnika Nr 103 z dnia 9 października 1936 r. (II S-7215/36) i Nr 76 z dnia 21 lipca 1937 r. (II S-5659/37) w sprawie organizacji audycyj muzycznych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących ustalam nowy program audycyj na okres czteroletni dla gimnazjów i dwuletni dla liceów.

Program audycyj muzycznych.

I. *Gimnazjum okres 4-o letni.*

Rok A 1938/39

SYLWETKI WIELKICH KOMPOZYTORÓW NA TLE EPOKI

1. Moniuszko
2. Schubert i Schumann
3. Chopin (Polonez, Mazurki, Walce)
4. Beethoven
5. Mozart
6. Chopin (Ballada, Kołysanka, Etiudy)
7. Bach i Haendel
8. Chopin (Scherzo, Preludia, Nokturny)

Rok B 1939/40

RODZAJE MUZYKI

(jej charakter, przeznaczenie, środki wykonawcze)

1. Ludowa
2. Taneczna
3. Operowa
4. Chóralna
5. Solowa
6. Religijna
7. Kameralna
8. Symfoniczna

Rok C 1940/41

MUZYKA RÓŻNYCH NARODÓW

1. Polska przed „Młodą Polską“
2. Niemiecka
3. Włoska
4. Francuska
5. Skandynawska i węgierska
6. Rosyjska
7. Hiszpańska i czeska
8. Polska po „Młodej Polsce“

Rok D 1941/42

PRZEGLĄD HISTORYCZNY MUZYKI

Główne epoki muzyczne od czasów dzisiejszych do XVI w.

1. XX wiek
2. Wagner i weryzm
3. 2-ga połowa XIX w.
4. Moniuszko, Zarębski, Wieniawski
5. Chopin
6. Romantycy (1-sza połowa XIX w.)
7. Klasycy Wiedeńscy (koniec XVIII i początek XIX w.)
8. Dawni klasycy (koniec XVII i 1-sza połowa XVIII w.)

II. *Liceum okres 2-u letni.*

Rok A 1938/39

PROBLEMY, FORMY I TREŚCI W MUZYCE

1. Homofonia i polifonia
2. Pierwiastki narodowe w muzyce
3. Muzyka religijna i świecka
4. Muzyka programowa i absolutna
5. Klasycyzm i romantyzm
6. Postęp w szukaniu nowych środków wypowiedzenia się muzycznego
7. Muzyka „poważna“ i lekka“
8. Muzyka „żywa“ i „mechaniczna“

Rok B 1939/40

FORMY MUZYCZNE I ICH ROZWÓJ

1. Pieśń (zwrotkowa i deklamacyjna, forma pieśni w muzyce instrumentalnej

2. Suita, sonata, koncert w epoce przedklasycznej
3. Rondo
4. Wariacje
5. Sonata (koncert, symfonia) — forma klasyczna
6. Formy polifoniczne
7. Fantazja, poemat symfoniczny i inne swobodne formy.
8. Opera i oratorium.

W zakresie organizacji obowiązywać będzie nadal instrukcja podana w okólniku Nr 103 z dnia 9 października 1936 r. z tym, że wymieniona w p. 5 instrukcji ilość i terminy audycyj radiowych od początku roku szkolnego 1938/39 ulegną zmianom. Audycje radiowe odbywać się będą 4 razy w miesiącu: każdego poniedziałku od godz. 13.30 do 14. Audycje w 1 i 3 tygodniu miesiąca przeznaczone będą dla młodzieży gimnazjalnej a w 2 i 4 tygodniu dla młodzieży licealnej. W zakładach, które nie mogą z jakichkolwiek powodów organizować żadnych lub niektórych audycyj muzyki żywej — audycje 1 i 2 są obowiązkowe.

Równocześnie przypominam, że audycje muzyczne objęte są obowiązkowym programem nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i skutkiem tego należy je uwzględnić w planie pracy szkolnej.

Minister:

(—) W. Świętosławski.

*

96

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

OKÓLNIK Nr 39

z dnia 20 lipca 1938 r. (II P-5591/38)

w sprawie przedstawień filmowych dla młodzieży szkolnej, organizowanych przez Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadamia, że Towarzystwo P. B. P. S. P. poczynając od roku szk. 1938/39 zamierza urządzać przedstawienia filmowe dla młodzieży szkolnej. Przedstawienia te powinny odpowiadać następującym warunkom:

1. Wyświetlanie filmów odbywać się będzie w salach szkolnych i za pomocą aparatów i filmów wąskotaśmowych (niepalnych).

2. Na wyświetlanie wspomnianych filmów uczęszczać będzie wyłącznie młodzież szkolna, przede wszystkim młodzież szkół powszechnych pod opieką nauczycieli.

3. Udział młodzieży w przedstawieniach filmowych będzie dobrowolny, przedstawienia zaś odbywać się będą w czasie nie kolidującym z zajęciami szkolnymi.

4. Celem pokrycia wydatków, związanych z organizacją przedstawień filmowych, Towarzystwo będzie mogło pobierać od młodzieży opłaty wstępu nie wyższe, jak 20 gr, przy czym pewien procent wstępów bezpłatnych przeznaczony będzie dla młodzieży niezamożnej oraz dla nauczycieli.

5. Filmy, przeznaczone do wyświetlania przed młodzieżą szkolną, będą dobierane przez osobną Komisję Towarzystwa zatwierdzoną przez Pana Ministra W. R. i O. P. Przy doborze filmów Towarzystwo kierować się będzie przystosowaniem ich do potrzeb programów nauczania i wychowania oraz do zainteresowań młodzieży.

6. W roku szk. 1938/39 Towarzystwo zamierza uruchomić 13 aparatów filmowych dźwiękowych i cztery z nich przeznaczyć dla Komitetu Okręgowego Warszawskiego a po jednym dla Komitetów Okręgowych w Wilnie, Brześciu n/B., Równem, Lublinie, Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Toruniu i Katowicach.

7. Opiekę nad poszczególnymi aparatami roztoczą Komitety Okręgowe, które ustalą trasę wędrówki aparatu po szkołach poszczególnych Okręgów. Opiekę i kontrolę nad poszczególnymi seansami wykonywać będą Koła Towarzystwa przy współudziale zainteresowanych kierownictw szkół.

8. Do obsługi każdego aparatu przydzielony będzie stały mechanik. Przewiduje się rocznie 9 miesięcy pracy kina szkolnego przez 20 dni w miesiącu, dziennie zaś po 2 seanse.

9. Czysty zysk z imprezy kinematograficznej przeznaczony będzie na budowę szkół pow-

szechnych i oddany zostanie do dyspozycji zainteresowanych Komitetów Okręgowych Towarzystwa.

10. Program każdego seansu trwać będzie ok. 2 godzin i w skład jego wchodzić będą:

a) film naukowy (z dziedziny krajoznawstwa, przyrody, techniki),
b) film trickowy (komedia, kreskówka),
c) film wychowawczo-rozrywkowy (długometrażowy).

W związku z powyższym Ministerstwo zawiadamia, że wyraża zgodę na urządzenie przez Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych wymienionych przedstawień filmowych dla młodzieży szkolnej pod określonymi powyżej warunkami. Równocześnie Ministerstwo prosi, by Kuratoria i podległe im władze szkolne użyczyły Towarzystwu jak najżyczliwszej opieki i poparcia w zakresie podjętej przez nie akcji filmowej.

Podsekretarz stanu:

(—) Jerzy Ferek Błeszyński.

*

97

OKÓLNIK Nr 30

z dnia 21 czerwca 1938 r. (II W-4869/38)

w sprawie organizacji zajęć popołudniowych w zakresie wychowania fizycznego.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 23.VII. 1938 r., Nr 7, poz. 210).

Ministerstwo W. R. i O. P. stwierdziło w bieżącym roku szkolnym dość dużą dowolność w organizowaniu popołudniowych zajęć młodzieży w zakresie wychowania fizycznego.

Celem uniknięcia tego rodzaju faktów w roku szkolnym 1938/39 Ministerstwo wyjaśnia, co następuje:

a) młodzież klas gimnazjalnych i licealnych nie może być pod żadnym pozorem łączona na zajęciach popołudniowych (gry i zabawy, przysposobienie sportowe) w jednolite grupy, a to ze względu na różny program i wielką rozpiętość wieku;

b) w IV klasach gimnazjów męskich jedna godzina gier i zabaw pozostawiona jest do dyspozycji komendanta hufca szkolnego p. w., drugą zaś godzina pozostaje do dyspozycji nauczyciela ćwiczeń cielesnych jako godzina gier i zabaw na każdy oddział klasy IV (Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr 19 z dnia 8 kwietnia r.b. (II S-3231/38) — Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1938 r. Nr 4 poz. 97);

c) organizowanie zespołów 90-osobowych na zajęciach popołudniowych w. f. nie może być regułą; zespół 90-osobowy jest jedynie dopuszczalny, jeżeli istnieją warunki racjonalnego zorganizowania tak licznej grupy (sale, boiska, pływalnie, sprzęt). Niemożliwością jest np. zorganizowanie pracy zespołu 90-osobowego na sali o wymiarach 100 m^2 lub pływalni 50 m^2, albo przy zaopatrzeniu szkoły w sprzęt na 30 osób;

d) młodzież dojeżdżająca, która ze względu na odległość nie bierze udziału w zajęciach popołudniowych, może być organizowana w zespoły odbywające ćwiczenia bezpośrednio po lekcjach, byleby nie w takim dniu, w którym już odbywały się ćwiczenia cielesne. Zespoły młodzieży dojeżdżającej powinny być jednak organizowane również z uwzględnieniem wyżej przytoczonych zasad.

Przy organizacji roku szkolnego 1938/39 uwzględnią Kuratoria (Wydział O. P. Śl. Urz. Woj.) powyższe wskazania, co przyczyni się niezawodnie do racjonalniejszego organizowania wychowania fizycznego młodzieży.

Dyrektor Departamentu:

Dr M. Pollak.

98

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa, dnia 30 lipca 1938 r.

Nr II W-10657/37

Setna rocznica urodzin Adama Asnyka.

Dnia 11 września 1938 r. przypada setna rocznica urodzin Adama Asnyka.

Jest rzeczą pożądaną tak w klasach, w których omawia się działalność tego wybitnego poety, jak innych — zapoznać młodzież z twórczością Adama Asnyka, oraz z jego działalnością jako członka Rządu Narodowego w 1863 r.

Dyrekcje szkół według swego uznania zorganizują odpowiednie pogadanki, wykłady połączone z recytacjami utworów poety na godzinach lekcji języka polskiego lub historii w poszczególnych klasach, ewentualnie dla większych grup młodzieży łącznie.

Podsekretarz Stanu:

(—) Jerzy Ferek Błeszyński.

*

99

KURATOR
OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO
W WILNIE

—o—

Dnia 6 sierpnia 1938 r.

Nr O 26308/38.

Zbiórka w szkołach na budowę szkoły publicznej we Wrześni.

W celu upamiętnienia 40-to lecia sprawy Wrzesińskiej, przypadającego w r. 1941 powstał we Wrześni Komitet Budowy nowej publicznej Szkoły Powszechnej, która ma być trwałym pomnikiem walki dzieci polskich o język ojczysty.

Aby umożliwić młodzieży wzięcie udziału w powstaniu szkoły, mającej się stać symbolem działalności dzieci polskich, zezwalam na podstawie pisma Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 27.VII.1938, Nr II-6390/38 na przeprowadzenie na ten cel w bieżącym roku szkolnym jednorazowej dobrowolnej zbiórki w szkołach polskich średnich ogólnokształcących i zawodowych w Okręgu.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) M. B. Godecki.

*

100

Organizacja szkół.

Pan Minister W. R. i O. P. nadał, począwszy od roku szkolnego 1938/39, uprawnienia państwowych gimnazjów ogólnokształcących, przewidziane w § 4 rozporządzenia z dnia 4 grudnia 1936 r. Nr II S-8391/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 215), następującym szkołom:

A.

w Słonimie:

1. Prywatnemu Gimnazjum Koedukacyjnemu Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Średniej;

w Wilnie:

2. Prywatnemu Gimnazjum Żeńskiemu im. Filomatów,
3. Prywatnemu Gimnazjum Koedukacyjnemu z rosyjskim językiem nauczania im. A. Puszkina.

B.

Na podstawie § 5 rozporządzenia z dnia 4 grudnia 1936 r. Nr II S-8391/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 215) Pan Minister cofnął uprawnienia państwowych gimnazjów ogólnokształcących Prywatnemu Gimnazjum Koedukacyjnemu im. kr. Stefana Batorego w Drui.

C.

Na podstawie § 3 rozporządzenia z dnia 13 grudnia 1937 r. Nr II S-10759/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 14, poz. 413) nadał Pan Minister — począwszy od roku szkolnego 1938/39 — uprawnienia państwowych liceów ogólnokształcących, przewidziane w § 4 z dnia 13 grudnia 1937 r. Nr II S-10759/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 14, poz. 413), następującym szkołom:

Województwo białostockie

w Grodnie:

1. Prywatnemu Liceum Męskiemu im. H. Sienkiewicza Koła Polskiej Macierzy Szkolnej,
2. Prywatnemu Liceum Koedukacyjnemu Towarzystwa Szkoły Średniej;

w Sejnach:

3. Prywatnemu Liceum Męskiemu im. św. Kazimierza;

w Suwałkach:

4. Prywatnemu Liceum Koedukacyjnemu Towarzystwa Szkół Żydowskich;

Województwo nowogródzkie

w Baranowiczach:

5. Prywatnemu Liceum Żeńskiemu im. Marii z Billewiczów Piłsudskiej,
6. Prywatnemu Liceum Koedukacyjnemu Chaima Epsztejna;

Województwo wileńskie

w Głębokiem:

7. Prywatnemu Liceum Koedukacyjnemu im. Unii Lubelskiej;

w Wilnie:

8. Prywatnemu Liceum Męskiemu O. O. Jezuitów,
9. Prywatnemu Liceum Żeńskiemu im. św. Katarzyny P. P. Benedyktynek,
10. Prywatnemu Liceum Żeńskiemu Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu,
11. Prywatnemu Liceum Koedukacyjnemu C. Epsztejna i J. Szpajzera,
12. Prywatnemu Liceum Koedukacyjnemu „Oświata".

*

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego zezwolił na otwarcie prywatnych gimnazjów ogólnokształcących na terenie Okręgu:

1) Wydziałowi Powiatowemu w Wołożynie pod nazwą: „Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Powiatowego Związku Samorządowego w Wołożynie" (pismo z dnia 11 maja 1938 r. Nr II-12424/38).

2) Towarzystwu Krzewienia Oświaty w Wołkowysku pod nazwą: „Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Towarzystwa Krzewienia Oświaty w Wołkowysku" (pismo z dnia 23 kwietnia 1938 r. Nr II-10560/38).

3) Związkowi Osadników w Wilnie pod nazwą: „Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Związku Osadników w Wilnie".

4) P. Henrykowi Liboldowi w Wilnie pod nazwą: „Prywatne Koedukacyjne Gimnazjum „Edukacja" w Wilnie" (pismo z dnia 28 lipca 1938 r., Nr II-18821/38).

5) Związkowi Osadników pow. lidzkiego pod nazwą: „Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Związku Osadników powiatu Lidzkiego w Lidzie" (pismo z dnia 13 sierpnia 1938 r. Nr II-24636/38).

*

W uzupełnieniu komunikatu, umieszczonego w Dzienniku Urzędowym K. O. S. Wil. Nr 6—7, poz. 84 z 1938 r. podaje się do wiadomości, że na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4.VI.1920 r. o tymczosowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) oraz art. 2, 54, 60 ustawy z dnia 11.III.1932 o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządził przekształcenie z dniem 1 lipca 1938 r. państwowych gimnazjów w Okręgu, ustalając nazwy dla poszczególnych szkół:

	Otrzymuje nazwę w brzmieniu:
1. Państwowe Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Wilnie.	I. Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Wilnie.
2. Państwowe Gimnazjum im. J. Słowackiego w Wilnie.	IV. Państwowe Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Wilnie.
3. Filia Białoruska Państwowego Gimnazjum im. J. Słowackiego w Wilnie.	I. Państwowe Gimnazjum im. Adama Mickiewicza — Filia Białoruska w Wilnie.

Zarządzeniem z dnia 21.VI.1938 r. Nr II-S-5268/38 Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządził zlikwidowanie Państwowego Gimnazjum im. Joachima Lelewela w Wilnie z dnia 30 czerwca 1930 r.

101

RUCH SŁUŻBOWY.

Z dn. 31 sierpnia br. odszedł na własną prośbę do Wydziału Zdrowia wojew. białostockiego okręgowy instruktor w. f. dr Józef Korta. W piśmie zwalniającym Pan Kurator wyraził mu podziękowanie za „owocną pracę na stanowisku instruktora w. f. oraz za pełną poświęcenia i podejmowaną z pobudek ideowych pionierską pracę z zakresu gimnastyki wyrównawczej, prowadzonej w ciągu ostatnich 2 lat".

*

Zostali mianowani w drodze konkursu na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych:

z dniem 1 sierpnia 1938 r.

Stefan Borys, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Gierwiatach, pow. wil.-trockiego.

Zygmunt Bussowski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Rossi, pow. wołkowyskiego.

Jan Chłosta, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Niemeńczynie, pow. wil.-trockiego.

Józef Dabkiewicz, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia Nr 2 w Wołkowysku.

Bronisław Dąbrowski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II st. w Łapienicy Małej, pow. wołkowyskiego.

Karol Dubicki, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Woronie, pow. wil.-trockiego.

Władysław Jakus, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Brzostowicy, pow. grodzieńskiego.

Stefan Jantos, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Smorgoniach pow. oszmiańskiego.

Jan Kostecki, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Konwaliszkach, pow. oszmiańskiego.

Adam Kwiecień, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Porzeczu, pow. grodzieńskiego.

Stanisław Lipowski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Krzemienicy, pow. wołkowyskiego.

Ludwik Łoposzko, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Jałówce, pow. wołkowyskiego.

Andrzej Majcher, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Sporkowszczyźnie, pow. lidzkiego.

Franciszek Michańczyk, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Leonpolu, pow. brasławskiego.

Witold Rymwid - Mickiewicz, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III st. w Brasławiu.

Józef Mierczyński, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Skidlu, pow. grodzieńskiego.

Włodzimierz Nawrocki, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Bielicy, pow. lidzkiego.

Józef Nawrot, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Pogorzelcach, pow. nieświeskiego.

Aleksander Poczykowski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Porozowie, pow. wołkowyskiego.

Leonard Polkowski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Świsłoczy Dolnej, pow. grodzieńskiego.

Jan Piotrowicz, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej w Orli, pow. szczuczyńskiego.

Franciszek Płoński, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III st. w Świsłoczy pow. wołkowyskiego.

Aleksander Pucuła, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Białohrudzie, pow. lidzkiego.

Józef Rabe, kierownikiem publicznej szkoły powszcehnej II st. w Niecieczy, pow. lidzkiego.

Tadeusz Rogowski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Achremowcach, pow. brasławskiego.

Stefan Safuta, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Bojarach, pow. wołkowyskiego.

Jan Sławecki, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej I stopnia w Polanach, pow. oszmiańskiego.

Stanisław Sławiński, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Dubrowni, pow. lidzkiego.

Władysław Słomski, kierownikiem

publicznej szkoły powszechnej III st. w Szydłowicach, pow. wołkowyskiego.

Robert Szurpicki, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Wawiórce, pow. lidzkiego.

Stefan Topolewski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej II stopnia w Łaszy, pow. grodzieńskiego.

Wacław Tychanowicz, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III st. w Mścibowie, pow. wołkowyskiego.

Józef Wróblewski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Żołudku, pow. szczuczyńskiego.

z dniem 1 września 1938 r.

Józef Matuszewski, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Werenowie, pow. lidzkiego.

Stanisław Ostap, kierownikiem publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Żyrmuntach, pow. lidzkiego.

*

KOMUNIKATY URZĘDOWE.

Egzaminy państwowe dla nauczycieli szkół średnich.

Komisja Egzaminów Państwowych w Wilnie na Nauczycieli Szkół Średnich podaje do wiadomości, że egzaminy państwowe na nauczycieli szkół średnich w okresie egzaminacyjnym jesiennym r. b. rozpoczną się 8-go października b. r.

Dopuszczeni do egzaminu—w myśl § 12 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 9 października 1924 r. w brzmieniu, nadanym mu rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 253) — kandydaci, którzy pragną przystąpić doń w tym okresie, winni zgłosić się pisemnie do Komisji Egzaminacyjnej w terminie do 20-go września r. b., składając jednocześnie opłatę 75 zł.

Rozkład i terminy egzaminów będą podane do wiadomości zainteresowanych drogą ogłoszeń w lokalu Komisji Egzaminacyjnej (Uniwersytet, ul. Uniwersytecka 3, p. II).

*

Termin egzaminów dojrzałości.

W związku z prośbami tegorocznych maturzystów, którzy nie złożyli egzaminu dojrzałości zwyczajnego lub rozszerzonego w terminie wiosennym — o dopuszczenie do powtórnego egzaminu na jesieni b. r. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadamia, że nie zorganizuje dla tych kandydatów egzaminów w okresie jesiennym.

Kandydaci, którzy nie złożyli zwyczajnego lub rozszerzonego egzaminu dojrzałości w terminie wiosennym mogą egzamin ten powtórzyć najwcześniej w terminie zimowym (styczeń i luty) 1939 r. Daty egzaminów podadzą zainteresowanym Kuratoria Okręgów Szkolnych. W możliwie bliskim terminie zechcą Kuratoria podać ponadto do wiadomości zainteresowanych te szkoły prywatne, które podjęły się zorganizowania kl. VIII dawnego ustroju dla kandydatów, którzy nie złożyli egzaminu dojrzałości.

*

Zbiórka na ścigacz morski.

Na ścigacz morski jako dar od Wileńszczyzny dla Polskiej Marynarki Wojennej złożyły ofiary następujące szkoły wileńskie:

1)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 1 w Wilnie	— zł 180.50
2)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 5 w Wilnie klasa V	— „ 2.50
3)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 18 w Wilnie	— „ 40.30
4)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 27 w Wilnie	— „ 60.—
5)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 43 w Wilnie	— „ 10.—
6)	Przedszkole „Opieka“ P. K. O. w Wilnie	— „ 7.—
7)	Prywatna Szkoła Powsz. przy Gimn. Epsztejn i Szpajzer	— „ 9.65
8)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 46 w Wilnie	— „ 11.36
9)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 31 w Wilnie	— „ 15.50
10)	Pryw. Szkoła Powszechna Rodziny Wojskowej w Wilnie	— „ 32.—
11)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 30 w Wilnie	— „ 49.16
12)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 28 klasa III	— „ 12.83
13)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 45 w Wilnie	— „ 10.14
14)	Koło Absolwentów Państwowego Semin. Ochroniarskiego	— „ 10.40
15)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 22 w Wilnie	— „ 9.10
16)	Publiczna Szkoła Powszechna Nr 10 w Wilnie	— „ 46.89

17) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 29 w Wilnie	— „	60.60
18) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 32 w Wilnie	— „	100.—
19) Prywatna Szkoła Powszechna „Dziecko Polskie" w Wilnie	— „	50.—
20) Prywatna Szkoła Powszechna „Nasza Szkoła" w Wilnie	— „	30.—
21) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 40 w Wilnie	— „	31.24
22) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 13 — oddz. L.M.K.	— „	6.—
23) Prywatna Szkoła Powszechna „Szuł-Kult" w Wilnie	— „	5.—
24) Prywatna Szkoła Powszechna przy Gimn. Epsztejn i Szpajzer w Wilnie	— „	11.75
25) Prywatna Szkoła Powszechna „im El. Orzeszkowej"	— „	100.82
26) Prywatna Szkoła Powszechna Stow. „Tachkemoni" Nr 8	— „	5.—
27) Prywatna Szkoła Powszechna Par. Ewang.-Augsbursk.	— „	15.—
28) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 35 w Wilnie	— „	10.—
29) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 30 w Wilnie	— „	30.25
30) Publiczna Szkoła Powszechna Nr 60 w Wilnie	— „	60.50
	Razem zł	1023.49

Oprócz powyższego złożyły obligacje 6% Pożyczki Narodowej:

1) Publ. szkoły powsz. Nr 34 w Wilnie „Spółdzielnia Uczniowska na 50 zł z kuponami od 9 do 20, Nr 0002.000.
2) Publ. szkoła powszechna Nr 8 w Wilnie na 50 zł z kuponami od 10 do 20 Nr 0620.645.
3) Publ. szkoła powsz. Nr 5 w Wilnie „Spółdzielnia Uczniowska" na 50 zł z kuponami od 9 do 20 — Nr 0207.522.

*

Komunikaty o wydawnictwach.

Wyszedł z druku: Zbiór ustaw, dekretów, rozporządzeń, okólników i zarządzeń, dotyczących ustroju i organizacji Władz szkolnych Rzeczypospolitej Polskiej od 1917 r. do chwili obecnej p.t. „Władze szkolne w latach 1917/18-1937/38", opracowany przez **Tomasza Serafina**, Kierownika Referatu w Zarządzie Centralnym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Całość obejmuje 260 stronic druku (20×13) i 17 map dwukolorowych (20×22).

Oprócz przepisów o organizacji władz szkolnych i samorządu szkolnego, tudzież informacyj o przepisach obowiązujących na danych terenach przed objęciem szkolnictwa przez władze polskie, książka zawiera imienne spisy Ministrów W. R. i O. P., Podsekretarzy Stanu w Ministerstwie W. R. i O. P. i Kuratorów Okręgów Szkolnych oraz delegatów Ministerstwa W. R. i O. P. i Inspektorów Szkolnych Okręgowych Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich.

Mapy ilustrują teren działania władz szkolnych od 1917 r. i podział Państwa na Okręgi i Obwody Szkolne w latach 1921 — 1938.

Cena 6 złotych.

P. P. Prenumeratorzy „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P." i „Oświaty i Wychowania" oraz „Dziennika Urzędowego Kuratorium" mogą otrzymać to wydawnictwo w cenie 4 zł. — z przesyłką 4 zł 20 gr — po dokonaniu wpłaty na konto czasopisma „Oświata i Wychowanie" w P. K. O. Nr 30203.

*

Dwumiesięczny Biuletyn literacki i naukowy.

W racjonalnym uzupełnieniu księgozbiorów bibliotek oświatowych, dawał się dotychczas dotkliwie odczuwać brak rzeczowego źródła informacji o nowych wydawnictwach. W celu usunięcia tego braku Poradnia Biblioteczna w porozumieniu z Wydziałem Oświaty Pozaszkolnej Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozpoczęła w kwietniu r. b. wydawanie dwumiesięcznego Biuletynu literackiego i naukowego, który jest bieżącą kontynuacją książki w bibliotece i Przewodnika literackiego i naukowego.

Biuletyn będzie omawiał nowości wydawnicze ostatnich kilku miesięcy ze wszystkich dziedzin piśmiennictwa. W ciągu roku Biuletyn omówi około 300 książek, najbardziej nadających się do bibliotek oświatowych. Zasadniczo jest on przeznaczony dla wszystkich interesujących się książką. W szczególności w najszerszym zakresie powinni z niego korzystać bibliotekarze bibliotek oświatowych oraz nauczyciele i oświatowcy, którzy prowadzą pracę kulturalną przy pomocy książki. Wykorzystanie Biuletynu może być bardzo rozmaite, nadaje się on bowiem nie tylko do informowania o nowych książkach, ale odpowiednio przystosowany do lokalnych warunków może z powodzeniem pełnić rolę katalogu rozumowanego nowości wydawniczych.

Zawiadamiając o powyższym równocześnie Ministerstwo W. R. i O. P. zaleca Oddziałom OP. i obwodowym instruktorom o. p. dołożyć starań, by Biuletyn zaabonowały możliwie wszystkie biblioteki oświatowe, które pozostają pod opieką władz szkolnych.

*

103

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

DOTYCHCZASOWY STAN BADAŃ NAD CZYTELNICTWEM I LEKTURĄ MŁODZIEŻY GIMNAZJALNEJ W POLSCE Z PUNKTU WIDZENIA PSYCHOLOGII PEDAGOGICZNEJ.

Uwagi wstępne.

Zainteresowanie zagadnieniem czytelnictwa w ogóle i czytelnictwa młodzieży sięga u nas początków XX wieku, ale przed wojną światową miało ono charakter tylko sporadyczny [1]). Właściwie jednak charakter badawczy zainteresowania czytelnictwem młodzieży datuje się dopiero od odzyskania niepodległości.

Przyczyny tego zjawiska są nader zrozumiałe. Wiele dziedzin naszego życia kulturalnego nie mogło się rozwijać swobodnie w okresie niewoli; do dziedzin tych należą niewątpliwie także i życie oraz zainteresowania młodzieży szkolnej. Na postawienie zagadnienia czytelnictwa młodzieży na właściwej płaszczyźnie badawczej wpłynął też w ostatnich czasach rozwój psychologii ogólnej i psychologii pedagogicznej oraz badania czytelnictwa za granicą [2]).

Należy jednak stwierdzić, iż dzisiaj, aczkolwiek problemat czytelnictwa interesuje naszych psychologów i pedagogów poważnie już od lat z górą dziesięciu [3]), to jednak badania te znajdują się właściwie dopiero w zarodku. Początkowa faza badań, w jakiej się znajdujemy, dotyczy nie tylko zainteresowań czytelniczych młodzieży, ale jej zainteresowań w ogóle. Zwróciła już na to uwagę dr Franciszka Baumgarten w artykule „Nowa metoda badania zainteresowań młodzieży i dorosłych" [4]). Zagadnienie czytelnictwa dzieci i młodzieży dojrzało dziś jednak i dorosło do poziomu problematów pierwszorzędnej wagi; przedtem zaś było niedoceniane dzięki bagatelizowaniu kwestii samokształcenia młodzieży [5]). Dzisiaj jednak i ta sprawa zaczyna wypływać coraz częściej na forum badawcze, dzięki stwierdzonej przez psychologów potrzebie samokształcenia wśród młodzieży, zwłaszcza w okresie dojrzewania [6]). Książka jest oczywiście jednym z najpotężniejszych czynników samokształcenia. O jej wpływie na społeczeństwo i młodzież wiele dowiedzieć się można z takich prac jak: H. Radlińskiej, „Książka wśród ludzi", Warszawa 1929; P. Smolika, „O książce pięknej", Warszawa 1926; M. Arct, „Piękno w książce", Warszawa 1926; J. Bystroń, „Człowiek i książka".

Nie każda jednak książka jest piękna i nie każdej wpływ staje się dobroczynny, zwłaszcza na młodocianego czytelnika [7]). W związku z tym zagadnienie czytelnictwa młodzieży rozpada się na dwie ważne dziedziny. 1) badania czytelnictwa mające na celu ujawnić wpływ lektury na rozwój umysłowy młodzieży; 2) organizacja czytelnictwa będąca wynikiem badań, której celem jest wybór odpowiedniej lektury dla młodzieży i dostosowanie jej do poziomu umysłowego oraz zainteresowań czytelników.

W niniejszej pracy chodzi przede wszystkim o pierwszą część zagadnienia, t. j. o dotychczasowy stan badań nad czytelnictwem młodzieży z punktu widzenia psychologii pedagogicznej. Kwestia ta obejmowałaby następujące momenty:

---

[1]) Mam tu na myśli dwa spotkane z tej dziedziny artykuły: F. Sołtysik, „O prywatnej lekturze uczniów", Muzeum 1895, str. 75—86 i Mieczysław Rudnicki, „Przyczynek do kwestii czytelnictwa młodzieży szkolnej", Wychowanie w domu i szkole, R. II 1909, t. II, str. 567.

[2]) Chodzi tu głównie o badania dokonywane w Ameryce. Wspomina o tym już St. Sedlaczek, „Czytelnictwo młodzieży", Szkoła Powszechna, r. VI, 1925, str. 13.

[3]) Za pierwszą poważną pracę należy tu uznać „Upodobania literackie dzieci szkolnych", Marii Potworowskiej-Dmochowskiej, Szkoła Powszechna 1926.

[4]) Polskie Archiwum Psychologii, t. VII, Nr 3, Warszawa 1934—35, str. 232 „...kwestią tą zajmowali się zarówno pedagogowie jak i psychologowie, jednak dotąd ze skutkiem mało zadawalającym. Brak bowiem metody obiektywnej, za pomocą której można by stwierdzić w sposób niezawodny, czym się dziecko istotnie interesuje, co je porusza głębiej, czego pragnie, co je zajmuje. Obserwacja rodziców posiada braki wskutek uczuciowo zabarwionego stosunku ich do własnego dziecka; zresztą zdarza się nazbyt często, że dziecko wobec rodziców swych instynktownie ukrywa swe zamiary i dążenia, wiedząc, że nie znajdzie ich aprobaty. Obserwacja nauczycieli jest ograniczona rozmaitymi czynnikami zewnętrznymi, jak np. możliwością „przebywania z dzieckiem zawsze tylko o jednej porze dnia...".

[5]) Por. Janina Wuttkowa, „Czytelnictwo dzieci w świetle nowych badań", Polonista, r. I, Warszawa, 1930 str. 177.

[6]) Por. Dr Marian Wachowski, „Z badań nad samokształceniem młodzieży", Muzeum 1930, Poznań, str. 129.

[7]) Dr Jan Kuchta, „Książka zakazana jako przedmiot zainteresowań młodzieży w okresie dojrzewania", Wyd. M. Arcta w Warszawie.

a) dotychczasowe metody badań, ich przydatność oraz braki;

b) rozwój zainteresowań książką u młodzieży, zależny od różnych czynników jak: wiek (faza rozwojowa), płeć, środowisko;

c) stan badań w zakresie lektury dobrowolnej i przymusowej;

Sprawa organizacji czytelnictwa w dostępnej mi dotychczasowej literaturze przedmiotu uwzględnia główne postulaty na przyszłość w ramach ulepszenia metod badawczych i kształcenia bibliotekarzy zawodowych oraz szkolnych.

Dotychczasowe metody badań nad czytelnictwem młodzieży, ich walory i strony ujemne.

Ilość przeprowadzonych badań nad czytelnictwem młodzieży jest dotychczas dosyć ograniczona. Rzadko przeprowadzano je u nas na większą skalę. Pierwszą bodaj tego rodzaju próbą stała się praca Marii Potworowskiej-Dmochowskiej [8]), obejmująca jednorazowo badanie czytelnictwa w szeregu szkół powszechnych i średnich w Warszawie i na prowincji. Wyniki tej pracy zostały przedstawione Państwowemu Instytutowi Pedagogicznemu w Warszawie. Drugie tego rodzaju jednorazowe badanie zostało przeprowadzone również w kilka miastach Polski, w związku z wystawą literatury dziecięcej w Genewie, którą zorganizował Kongres Międzynarodowy Federacji Zrzeszeń Pedagogicznych w r. 1929 [9]).

Inne badania, których wyniki pojawiły się w druku, były dokonane już w skromniejszym zakresie, obejmowały teren kilku szkół, jednej szkoły, albo tylko klasy [10]).

Na uwagę zasługują tutaj także badania ogólne o charakterze sprawozdawczym. Do takich można zaliczyć „Sprawozdanie z podróży pedagogicznej w Polsce zorganizowanej przez Urząd Wojewódzki Śląski, Wydział Oświecenia Publicznego" [11]).

Wszystkie wyżej wymienione badania mają charakter praktyczny, są wynikami zapoznania się z zainteresowaniami czytelniczymi na węższym lub szerszym odcinku.

Należy tutaj wspomnieć także i o badaniach teoretycznych opartych na wynikach dociekań z dziedziny psychologii pedagogicznej. Do większych i poważniejszych artykułów w tym zakresie zaliczyćby można: wspomnianą już pracę Sedlaczka oraz następujące: H. Radlińska, „Potrzeba badania czytelnictwa młodzieży szkolnej, metoda i program tych badań" (streszczenie referatu), Ruch Pedagogiczny 1928; Dr Mikołaj Rubakin, „Czytelnictwo młodzieży i różnice zainteresowań pokoleń", tamże, 1930, str. 405; Józef Menzel, „Badania czytelnictwa młodzieży", Przyjaciel szkoły, rocznik XII, Poznań 1933, Nr 8, str. 216; Barbara Grosglikowa, „Przyczynki do badań czytelnictwa dzieci i młodzieży", Polskie Archiwum Psychologii, t. VI, 1933—34, str. 38 [12]).

Dotychczasowe metody badań czytelnictwa i zainteresowania młodzieży lekturą są ilościowo też ograniczone.

Najpopularniejszą i najwięcej stosowaną jest metoda ankiety. Miała ona zastosowanie we wzmiankowanych badaniach czytelniczych na większą skalę. Poza nią stosowano także metodę cichej obserwacji, metodę statystyki [13]), t. j. mechanicznej rejestracji na podstawie karty książki i karty czytelnika. Stosowano także wypracowania bezimienne (metoda zbliżona do ankiet) i dzienniczki lektury [14]).

Oczywiście mowa tu tylko o tych sposobach, których wyniki zostały ogłoszone w pracach dru-

---

8) Cytowana wyżej.

9) Wyniki tych badań przedstawiła J. Wuttkowa l. c.

10) Należałoby tutaj wymienić takie prace jak: Dr Anzelma Żebrowska, „Co nasze dzieci czytają i jak czytają?", Ogniwo, Warszawa 1932; St. Świdwiński, „O czytelnictwie młodzieży dawniej a dziś", Gimnazjum, r. I 1933, str. 217; Stefan Drzewiecki, „Co i dlaczego czytają", ibidem str. 296; Edmund Kożusznik, „Przyczynek do badań czytelnictwa dzieci", Miesięcznik Pedagogiczny 1934, str. 261; Anna Pieterowa, „Co nasza młodzież lubi czytać"? Przegląd oświatowy 1934 Nr 5; Genowefa Rybicka, „Spostrzeżenia nad czytelnictwem dziewcząt w szkole rolniczej", Zagadnienia pracy kulturalnej, Warszawa 1936, r. II; Jadwiga Jugannówna, „czytelnictwo w jednej klasie piątej", Kwartalnik Nauczycielski, Nr 2, 1935; Michał Szulkin, „Kilka uwag o czytelnictwie i zainteresowaniach młodzieży szkół dokształcających", Szkoła dokształcająca zawodowa, Warszawa 1936/37.

11) Od 3.III—17.III.1935. Uwagi o czytelnictwie znajdujemy na str. 61.

12) Nie chcę tu pominąć jeszcze jednego artykułu mającego niejako kompilacyjny charakter w związku z niektórymi wyżej wymienionymi badaniami. Jest to artykuł Mieczysława Pęcherskiego, „Czytelnictwo młodzieży", Dziennik Urzędowy Kur. Okr. Szk. Brzesk. R. XII, Nr 7, str. 250, r. 1935.

13) Por. J. Menzel, l. c. oraz B. Grosglikowa, l. c. str. 59.

14) Por. S. Drzewiecki, l. c.

kowanych. Dostępnym mi materiałem rękopiśmiennym z tej dziedziny zajmę się w dalszej części mej pracy.

Metoda ankiet w badaniu czytelnictwa młodzieży, aczkolwiek mająca dotąd najszersze zastosowanie, nie została bynajmniej uznana za najlepszą.

Na braki jej wskazuje już Potworowska-Dmochowska [15]. Ankieta przeprowadzona przez nią była ankietą piśmienną, i na tym polega jej pierwszy błąd. Autorka porównywując jej wyniki z wynikami ustnej ankiety doszła do wniosku, że ta druga wykazuje większą szczerość [16]. Ankieta Potworowskiej-Dmochowskiej posiadała też poważne błędy treści i konstrukcji, z czego sama autorka dokładnie zdawała sobie sprawę i podkreśliła, iż dzięki tym błędom wartość zebranego materiału została znacznie obniżona [17].

Rozbiór krytyczny powyższej ankiety znajdujemy w pracy Grosglikowej [18]. Podkreśla ona fakt, iż ponieważ badania Potworowskiej-Dmochowskiej były przeprowadzone poza biblioteką bez możności odświeżenia przez młodzież różnych książek w pamięci, (np. przez dostarczenie spisu) — w ankiecie uwzględniane były przede wszystkim książki ostatnio przeczytane. Czyli, że młodzież mogła wymieniać to, co pamiętała, a nie to, co jej się podobało [19].

Drugą, ujemną stroną metody ankietowej jest to, iż rezultat jej jest pracą zbiorowości, która w czasie wypełniania ankiety cech zbiorowości nie tylko nie traci, ale je potęguje. Jedną z tych cech jest wpływ upodobań nauczyciela (zupełnie zresztą mimowolny). Stąd rodzi się podejrzenie, iż w warunkach takiego wypełniania ankiety (posługiwanie się pamięcią), nasunie się dziecku tytuł książki z lektury obowiązkowej (charakterystyczne zarówno dla typu wzrokowców jak i słuchowców) [20].

Jeszcze jednym źródłem błędów charakterystycznym dla każdej ankiety jest sugestia zawartych w niej pytań [21].

Nie jest wolna od zarzutów także metoda cichej obserwacji, gdyż w tym wypadku sam badający nie potrafi uniknąć błędów. Powyższa metoda nie pozwala również na jednakowe zbadanie większej ilości dzieci [22].

Względna jest też wartość metody t. zw. dzienniczków lektury. Młodzież celowo nie rejestruje w nich wszystkich przeczytanych książek [23]. To samo dotyczy wypracowań, nawet bezimiennych, na temat lektury [24].

Największe wartości przyznano dotychczas metodzie statystycznej, dokonywanej na terenie czytelń i bibliotek [25]. Metoda ta — niezwykle cenna dla bibliotekarzy fachowców i nauczycieli, kierujących biblioteką szkolną — nie ma jednak bezpośredniego zastosowanie dla nauczyciela polonisty chcącego zbadać zainteresowania czytelnicze klasy. Pozostają mu do wyboru wypracowania na temat lektury (przy czym wypracowania te mogą nosić różny charakter) dzienniczki lektury, rozmowy indywidualne z uczniami oraz ankiety.

Metoda ankiety, jeżeli nie najlepsza, jest wszakże z tych wszystkich metod najdogodniejsza, da się bowiem przeprowadzić odrazu masowo i pozwala rozporządzać dużym materiałem [26]. Świadczy o tym fakt, iż właśnie dotych-

---

[15]) l. c. str. 52.

[16]) „...piśmienna odpowiedź na pytania ankiety staje się dla dziecka wypracowaniem szkolnym, a w nim zazwyczaj brak szczerości". (tamże).

[17]) Tamże str. 53.

[18]) „Przyczynki do badań czytelnictwa dzieci i młodzieży", l. c. str. 45.

[19]) Tamże, str. 46—7.

[20]) Metodą zbliżoną do metody ankiety jest przeprowadzona przez Grosglikową metoda głosowania na najładniejszą książkę w jednej z bibliotek w Warszawie. Wyniki głosowania były bardzo rozbieżne, ale książki wymienione przez starszych, różniły się od książek wymienionych przez młodszych. Porównanie książek wyróżnionych w głosowaniu z książkami odnotowanymi na kartach czytelników wykazało, iż są to książki albo niedawno czytane, albo będące w czytaniu. Głosowanie to trwało dłuższy czas i dokonywało się w atmosferze zbiorowego myślenia, posiada więc, zdaniem autorki, większą wartość niż ankieta. „Wartość ta nie polega jednak na ujawnieniu najpoczytniejszej książki — czytamy tam, „ale raczej na stwierdzeniu, które książki w danej chwili są najaktualniejsze i na wykazaniu wzajemnych wpływów na siebie, kolegów i przyjaciół" (l. c. str. 59).

[21]) Por. Menzel, l. c. str. 216.

[22]) tamże.

[23]) Por. S. Drzewiecki, „Co i dlaczego czytają?", l. c. str. 296.

[24]) tamże.

[25]) Por. Grosglikowa, „Przyczynki do badań czytelnictwa dzieci i młodzieży" str. 59 i Menzel, l. c.

[26]) Grosglikowa, l. c. „Ankieta przy masowych badaniach czytelnictwa" — czytamy tam — „jest b. dogodna i ma tę przewagę nad innymi metodami, że przemawiają w niej grupy skupione według wieku czy rozwoju umysłowego — grupy takie mogą się powtarzać wielokrotnie, występować na tle różnych środo-

czasowe badania, nie tylko zresztą u nas, dokonywane były właśnie przy pomocy tej metody[27]).

Nowa metoda badań zainteresowań młodzieży i dorosłych oparta właśnie na badaniach lektury, o której pisała dr F. Baumgarten [28]), nie znalazła u nas dotąd jeszcze zastosowania.

Rozwój zainteresowań książką u młodzieży na podstawie dotychczasowych badań.

1) Zainteresowania czytelnicze młodzieży w ogóle.

Kwestia ogólnych zainteresowań czytelniczych młodzieży najszerzej została potraktowana bodaj w pracy Potworowskiej-Dmochowskiej. Pod mianem zainteresowań ogólnych rozumiemy zainteresowania czytelnicze niezależne od czynników zewnętrznych jak: wiek, płeć, środowisko. Że takie zainteresowania istnieją, przekonywujemy się z prac zestawiających upodobania czytelnicze młodzieży różnych krajów i środowisk [29]).

Potworowska-Dmochowska zwraca uwagę na następujące zainteresowania typu ogólnego:

a) Upodobanie do książek treści przygodowej.

Wyróżnia tu przy tym książki dwóch rodzajów. Jeden — to utwory na tle historycznym lub podróżniczym, „których fabuła toczy się na tle stosunków obcych i dalekich dziecku“. (np. książki Verne‘a, Przyborowskiego, Robinsona, „W pustyni i w puszczy“ Sienkiewicza). Drugi rodzaj to książki o fabule z życia rodzinnego („Ania z Zielonego Wzgórza“ Montgomery, „Dewajtis“ Rodziewiczówny), które „charakteryzuje żywa akcja przerywana często momentami wzruszeniowymi“ [30]).

b) Rozpatrując materiał ankiety nie dający się ująć w dane liczbowe przeprowadziła autorka analizę motywów upodobania. Niektóre z nich występują niezależnie od płci, wieku i szkoły (środowiska). Najsilniejsze u wszystkich dzieci są tu dwa momenty upodobania: moment aktywny i upodobania do osób i cech [31]). „Spotykają się one wszędzie wybitnie“ — pisze autorka — „wahania w ich występowaniu są względnie małe“ [32]). Stwierdza ponadto, iż moment aktywny występuje z jednakową siłą u dzieci w różnym wieku [33]).

c) Do tych ogólnych zainteresowań należy jeszcze moment zainteresowania do obiektywnych wiadomości, na ogół niewielki [34]).

Mikołaj Rubakin zastanawiając się nad istotą ogólnych zainteresowań czytelniczych młodzieży [35]) zwraca uwagę na znane w psychologii t. zw. przeniesienie emocji. Emocje mają źródło dziedziczne lub socjalne, przy tym dziedziczne są silniejsze. Najpotężniejszy więc wpływ mają na młodzież książki, które przemawiają do instynktów, bardzo silny wywołują książki powodujące wzruszenia. Później idą utwory wywołujące u czytelnika obrazy. Najsłabiej oddziaływują książki abstrakcyjne.

Za charakterystyczną cechę naszej młodzieży współczesnej uważana jest „niechęć do rzeczy smutnych, beznadziejnych, tragicznych, a nieuświadomiony często pęd do rzeczy wesołych i pogodnych“ [36]). Spotykamy się też z określeniem współczesnego pokolenia młodzieży jako wybitnie neurotycznego, czego odbiciem w zainteresowaniach czytelniczych staje się pęd do dynamiki w konstrukcji artystycznej o treści czytanych książek [37]).

---

wisk; wreszcie wszelkie okoliczności zewnętrzne przemawiają za łatwym technicznie przeprowadzeniem badań“. str. 48. Rehabilitację tej metody spotkamy także u Wuttkowej, l. c. str. 180.

[27]) Metody Washburna i Termana analizowane przez Grosglikową.

[28]) Por. „Nowa metoda badania zainteresowań młodzieży i dorosłych l. c.“.

[29]) Por. np. Menzel, l. c., str. 216.

[30]) „Upodobania literackie dzieci szkolnych“, str. 135.

[31]) Autorka wyjaśnia użycie terminu „aktywny“ upodobaniem dzieci do ruchu, działania zawartego w danych utworach, l. c., str. 199.

[32]) l. c., str. 202.

[33]) l. c., str. 203. I dalej czytamy: „To silne upodobanie do aktywności podkreśla raz jeszcze znaną ogólnie ruchliwość psychiki dziecięcej“.

[34]) l. c., str. 204. Nawiązuje tu do znanego w psychologii konkretyzmu umysłów dziecięcych. (str. 206).

[35]) Czytelnictwo młodzieży i różnice zainteresowań pokoleń, (l. c., str. 405—411).

[36]) Por. dr A. Żebrowska, Co nasze dzieci czytają i jak czytają, l. c., str. 118.

[37]) Por. St. Drzewiecki, „Co i dlaczego czytają“, str. 326.

Kwestię zainteresowań młodzieży traktowano też porównawczo w związku z zainteresowaniami poprzedniego pokolenia. Oto co pisze A. Reiterowa: „Więc problemy i zainteresowania mało się zmieniły. Tylko dzisiejsze dzieci pragną widzieć te zagadnienia inaczej ujęte. Wszelki sentymentalizm, przeczulenie, które by-

2) Zainteresowania czytelnicze młodzieży zależne od wieku (faz rozwojowych).

Interesuje nas tu przede wszystkim okres rozwoju dziecka w gimnazjum, a więc okres dojrzewania, t. j. od lat mniej więcej 12—18-tu. Przedmiotem zainteresowań dzieci w fazie przed pokwitania (od 12—14 lat) jest świat przyrody zarówno żywej, jak i martwej, podróże i życie dorosłych. W tej fazie młodzież zdradza pęd do lektury sensacyjnej i awanturniczej [38]).

Faza pokwitania ujawnia stopniowe odkrywanie świata wewnętrznego oraz idącą za tem zmianę stosunku do świata zewnętrznego z obiektywno-przyrodniczego w subiektywno-psychologiczny. Budzi się erotyzm w sferze uczuć, w sferze umysłu — krytycyzm wobec otoczenia [39]). Odbija się to na upodobaniach czytelniczych.

Uderzające jest tutaj zjawisko, iż zainteresowania czytelnicze młodzieży w okresie dojrzewania różniczkują się wyraźnie według płci, co się uwydatnia jaskrawo w dotychczasowych badaniach. Najwięcej materiału dostarcza tutaj artykuł Wuttkowej, aczkolwiek omówienie tej kwestii nosi charakter raczej fragmentaryczny. Autorka uwzględnia tylko kilka wykresów ilustrujących rozwój upodobań w zależności od wieku dziecka, podczas gdy w wyniku ankiety otrzymano ich 52 na podstawie obliczeń procentowych [40]). Z tego artykułu dowiadujemy się, iż u chłopców od lat 11-tu występuje stałe i duże zainteresowanie się przygodami, następuje przy tym przesunięcie się upodobań „z terenu walk ku bardziej kulturalnym upodobaniom do przygód i podróży". Zainteresowania te u dziewcząt wykazują znacznie niższą procentowość.

Większa realność chłopców każe fantazji odgrywać znacznie mniejszą rolę niż w życiu dziewczynek. Dlatego chłopcy 15-letni szukają przygód w świecie realnym (książki awanturnicze i historyczne). Upodobania do książek smutnych maleją z wiekiem u chłopców, rosną u dziewcząt.

Momenty woli nie przenikają do świadomości dziewczynek poniżej lat dwunastu. W 15-tym roku życia następuje u dziewcząt charakterystyczne załamanie woli. U chłopców zainteresowanie wolą stale wzrasta od lat 13-tu [41]).

3) Zainteresowania czytelnicze zależne od płci.

U chłopców na pierwszy plan wysuwają się zainteresowania walkami, przygodami i podróżami w przeciwieństwie do dziewcząt [42]). Drugie miejsce zajmują zainteresowania sprawami ojczyzny, przy czym chłopcy interesują się dziejami narodu; patriotyzm ich ma charakter intelektualny, patriotyzm dziewczynek — emocjonalny.

U dziewcząt wielką rolę odgrywają motywy wzruszeniowe, refleksyjność i pasywność; większe zainteresowanie światem fantazji — u chłopców znów obserwujemy zainteresowanie życiem przyrody i techniką [43]).

ły nam właściwe, są tu wrogo widziane. Nasze wysportowane, w wolnej Polsce wychowane dzieci, pragną wesołości. Pragną realnych, na prawdzie opartych opisów, pragną poznać innych ludzi i inne kraje i pragną być samodzielnymi i niezależnymi przez wyrobienie w sobie dzielności i przedsiębiorczości. Książki, które im do tego pomagają, są ich ulubionymi książkami". („Co nasza młodzież lubi czytać?" l. c., str. 11—14).

[38]) Por. dr Jan Kuchta, Rozwój psychiczny młodzieży a praca szkolna, Warszawa 1933, str. 38.

[39]) Ibidem, str. 51—53.

Kwestia upodobań czytelniczych młodzieży w zależności od faz rozwojowych została podobnie potraktowana przez prof. Schumana w pracy: „Rozwój psychiczny dzieci i młodzieży", Encyklopedia Wychowania, Warszawa 1933, t. I, zeszyt 4, str. 241.

Pomiędzy poszczególnymi fazami rozwoju psychicznego, rodzajami zainteresowań ogólnych, a zainteresowaniami lekturą zachodzi duże podobieństwo, które, według niego, łatwo stwierdzić. „W okresie pierwszego dzieciństwa — czytamy tam — najbardziej odpowiadają psychice i zainteresowaniom dziecka bajki i legendy, co najzupełniej się tłumaczy magicznym sposobem myślenia i fantastyką małego dziecka. W drugim okresie, jak już wiemy, zainteresowania kierują się nazewnątrz, na świat przyrody i techniki. Temu odpowiada lektura opisująca zwierzęta, nieznane kraje, wynalazki, przyrodę, niezwykłe zdarzenia. W końcu, w wieku młodzieńczym, w którym dopiero przeżycia wewnętrzne stają się przedmiotem uwagi, refleksji i zainteresowań, rozwija się zaciekawienie lekturą, którą ogólnie możemy nazwać psychologiczną, to jest opisującą przede wszystkim stany duchowe i charaktery ludzkie, ich wewnętrzne konflikty i zmagania się, ich nastroje uczuciowe, ich przeżycia i przeobrażenia wewnętrzne". (tamże, str. 243).

[40]) l. c., str. 188—9.

[41]) ibidem.

[42]) ibidem, str. 186. Por. także: Grosglikowa, „Przyczynki do badań czytelnictwa dzieci i młodzieży", str. 118.

[43]) ibidem, str. 186—7. Należy podkreślić, iż roz-

Wyniki badań Wuttkowej odnoszące się do upodobań chłopców potwierdzają doświadczenia przeprowadzone na terenie jednego z gimnazjów męskich w Warszawie [44]). Obejmują one badania w zakresie dawnego ośmioklasowego gimnazjum, a więc rozpiętość wieku przeciętnie od lat 10—18-tu. Chłopcy klasy I na pierwszym miejscu spośród ulubionych książek stawiają literaturę podróżniczą, przygody; urok tej przygody trwa jeszcze poprzez klasę IV; w klasie V książki awanturnicze zaczynają być traktowane lekceważąco. Już w klasie IV zjawia się pożądanie ofiarnego poświęcenia się dla ojczyzny. Kształtuje się kult bohaterstwa. W klasie V wzrasta dążność do poszukiwania w książkach prawdy o życiu. „Od klasy VI poczynając, a zwłaszcza w klasach VII i VIII książki stają się nie tylko czynnikiem zabawy, źródłem nauki, pociechy i ukojenia, ale starsi chłopcy szukają w nich także wskazań, orientacji w skomplikowanym mechanizmie życia“ [45]).

4) Zainteresowania czytelnicze młodzieży zależne od środowiska.

Zależność upodobań czytelniczych młodzieży od środowiska, z którego dziecko pochodzi jest dziedziną w dotychczasowych badaniach niemal nietkniętą. Na konieczność ich przeprowadzenia zwraca już uwagę Sedlaczek. Kwestię środowiska można ująć z różnych punktów widzenia. Wymykało się to spod uwagi tym badaczom czytelnictwa, którzy prowadzili pracę na terenie szkoły powszechnej lub średniej, w jednej lub szeregu miejscowości, gdzie z punktu widzenia społecznego skupia się młodzież nieraz różnych środowisk. Większą jednolitość środowiskową ujętą pod tym samym kątem przedstawia zapewne młodzież szkół zawodowych i dokształcających. Ale i tu może być dobór przypadkowy.

O czytelnictwie np. dziewcząt z jednej szkoły rolniczej dowiadujemy się, że najbardziej lubią czytać powieści i ankieta przeprowadzona wśród nich wykazała największe zainteresowanie się Sienkiewiczem [46]). Młodzież szkół dokształcających, której zainteresowania czytelnicze były badane metodą ankiety i statystyki wypożyczeń, wyróżnia książki o podróżach i wyczynach sportowych (Gerbault, Wagner, Saint Exupèry); następnie lubi książki poświęcone opisowi macierzystych środowisk robotniczych. (Hulka-Laskowski, Mój Żyrardów, H. Górska i inni [47]).

W ten sposób dochodzimy do bardziej ogólnych elementów środowiskowych. Zwrócono już uwagę, iż, aczkolwiek w poszczególnych okresach życia cechują młodzież pewne zaintereso-

---

piętość wieku w wykazach opracowanych przez Wuttkową obejmuje lata od 9—15-tu.

Por. także w tej kwestii J. Kuchta, „Rozwój psychiczny młodzieży, a praca szkolna“, str. 59.

Te same mniej więcej różnice upodobań zależne od płci spotykamy w artykule Reiterowej. Wspominam o nich ubocznie, gdyż obserwacje autorki, dokonane w jednej z wypożyczalni warszawskiej, są, jak sama stwierdza, dorywcze i niesystematyczne.

„Dziewczęta“ — pisze ona — „pragną widzieć w bohaterze sobowtór własnego „ja“, szukają zaspokojenia instynktu macierzyńskiego, lubią przy lekturze silne wzruszenia, pragną zwycięstwa pokrzywdzonych, niezwykłości i tajemniczości sytuacji oraz koniecznie wypłynięcia bohaterki na szerokie wody... Chłopcy — to zdobywcy świata. Chcą przeżywać momenty walki, upajać się uczuciem zwycięzcy, poniżyć i zgnieść wroga, a potem okazać się wspaniałomyślnymi. Interesują się także obcymi krajami... także przygody zwierząt, zwłaszcza psów, o ile nie kończą się tragicznie, są chętnie czytane“. (l. c., str. 11—14).

[44]) Por. Drzewiecki, „Co i dlaczego czytają“, str. 296.

[45]) ibidem, str. 297.

Badania psychiatry szwajcarskiego, M. Tramera, osiągające poznanie zainteresowań młodzieży metodą wyboru książek z katalogu, a udostępnione nam, w artykule Fr. Baumgarten (cytowanym wyżej) pokrywają się niemal z wynikami naszych badaczy w zakresie zależności upodobań czytelniczych od płci. „Co się tyczy kierunku zainteresowań, to zarówno u dziewcząt, jak i chłopców okazało się, że jedna dziedzina wzbudza ich specjalne zainteresowanie. Takie centralne zainteresowanie stanowią u chłopców przygody (40,1%), u dziewczynek opowiadania rodzinne, biografie (52,8%). Wysoce charakterystyczny jest fakt, że zainteresowania te stoją w odwrotnym stosunku u dziewcząt i chłopców. Główne zainteresowanie chłopców leży poza domem i rodziną, idzie ono w kierunku odśrodkowym, wtedy gdy u dziewczynek łączność z domem i rodziną jest bardzo silna tak, że zainteresowania idą w kierunku dośrodkowym... Drugą wielką dziedziną zainteresowań chłopców stanowi historia ojczysta, następnie podania i opowiadania, technika zajmuje zaledwie 10-te miejsce (na 18). Wtedy, gdy u dziewczynek na drugim miejscu stoją opowiadania i podania, na trzecim— przygody, a technika zajmuje 14 miejsce“. (Polskie Archiwum Psychologii, l. c., str. 240).

[46]) Por. G. Rybicka, „Spostrzeżenia nad czytelnictwem dziewcząt w szkole rolniczej“, l. c., str. 100.

[47]) M. Szulkin, Kilka uwag o czytelnictwie i zainteresowaniach młodzieży szkół dokształcających, l. c., str. 33.

wania wspólne, to jednak występują też różnice na tle środowisk: miejskiego, wiejskiego, albo związanego z daną częścią Polski (Pomorze, góry, Śląsk, Polesie itd.). Stwierdza to badacz czytelnictwa młodzieży jednej ze szkół katowickich [48]).

Kończąc krótki przegląd zainteresowań czytelniczych młodzieży na podstawie prac drukowanych pragnę nadmienić, iż zasadniczo badania te mające charakter przyczynkarski, wykazują w zasadzie, jeśli chodzi o wyniki, wiele punktów stycznych. W jednym tylko wypadku natknęłam się na dwa sądy sprzeczne dotyczące stosunku zainteresowań czytelniczych do współczesności. Ankieta, z której korzystała Wuttkowa [49]), wykazała brak zainteresowania zagadnieniem współczesności u dzieci, wręcz odmienne mniemanie spotykamy o tym w artykule dr Żebrowskiej [50]).

Czytelnictwo młodzieży przymusowe a dobrowolne.

(w wieku gimnazjalnym na podstawie praktyki szkolnej).

Jak to już zostało stwierdzone, badanie zainteresowań czytelniczych młodzieży jest rzeczą bardzo trudną [51]). Najtrudniejsze jest wszakże podług mnie, przeprowadzenie granicy między pojęciami lektura „dobrowolna" a „przymusowa". Naturalnie, chodzi o rozgraniczenie ich w sferze dostępnej dla badacza. I na tym polega trudność. Z chwilą bowiem gdy rozpoczyna się badanie czytelnictwa, choćby się ono odbywało w warunkach najswobodniejszych, wytwarza się u młodzieży mimowoli atmosferę pewnego przymusu. Według dotychczasowych badań, dokonywanych przeważnie metodą ankiety albo innymi metodami, o których wspomniane było w poprzednim rozdziale, szczerość wypowiedzi młodych czytelników co do ich lektury prywatnej jest poniekąd problematyczna [52]). Ta problematyczność wynika przede wszystkim z niedoskonałości metod dotychczasowych badań i płynących stąd trudności w dotarciu do tajnych myśli i przeżyć młodzieży [53]). Nie sądzę jednak, aby żmudne badania zainteresowań czytelniczych dokonywane na gruncie czytelni publicznych czy bibliotek szkolnych (metoda uznana za lepszą od ankietowej) przez osoby, które potrafią zyskać zaufanie młodzieży, dawały bezwzględną gwarancję szczerości wypowiedzi. Można to uzyskać od jednostek, ale nie od wszystkich. Z tego też względu wypada sądzić, iż dostępne nam wypowiedzi młodzieży w zakresie czytelnictwa — nie są także pozbawione wartości. Wskazują na to zestawienia dotychczasowych badań przeprowadzonych na terenie różnych szkół i w różnych miejscowościach, a także różnymi metodami. Przeprowadzane one były bowiem niezależnie od siebie, a w rezultacie charakteryzują je liczne zbieżności.

Wyniki ankiety Potworowskiej-Dmochowskiej mimo uwidocznionych przez samą autorkę błędów — wykazują w tabeli obejmującej zestawienie ulubionych książek, że dzieci wybierają utwory pisane z talentem [54]). Często, zwłaszcza w klasach niższych młodzież skłonna jest wymienić w ankiecie jako książkę ulubioną utwór polecony przez nauczyciela albo objęty lekturą szkolną [55]).

Stąd zagadnienie zainteresowań młodzieży lekturą dobrowolną i przymusową kształtuje mi się w sposób następujący:

1. L e k t u r a p r z y m u s o w a.

W zakres tej lektury wchodziłyby książki:

a) należące do lektury obowiązkowej (szkol-

---

48) Młodzież ośrodków górniczych interesuje się przede wszystkim książkami z dziedziny techniki i wynalazków. Por. E. Kożusznik, „Przyczynek do badań czytelnictwa dzieci", l. c., str. 263—264. Wyniki te zostały ustalone na podstawie ankiety przeprowadzonej w starszych klasach (IV, V, VI i VII) — prawdop. szkoły powszechnej z okazji Tygodnia Książki. Nawiasowo chcę napomknąć o artykule Józefa Deptuły „Ofensywa książki na młodzież". ((Zagadnienia pracy kulturalnej. R. I. Warszawa 1934). Autor ubolewa tam nad niezadawalającym stanem czytelnictwa wśród młodzieży rzemieślniczej. Ankieta wykazała, że 23,8% młodzieży tej nie czyta wcale. Autor powołuje się też na identyczny wynik ankiety przeprowadzonej wśród bezrobotnej młodzieży Śląska. (str. 16).

49) Por. l. c., str. 187.

50) Por. „Co nasze dzieci czytają i jak czytają?", l. c., str. 163.

51) Por. Grosglikowa, l. c., str. 147.

52) ibidem, str. 49.

53) W cytowanej pracy chodzi głównie autorce o zdyskredytowanie metody ankiety, którą proponuje zastąpić dobrowolnym głosowaniem trwającym parę miesięcy (str. 148).

54) l. c., str. 120.

55) ibidem, str. 121.

nej i domowej) to znaczy te, które są omawiane w klasie z tytułu wymagań programu, czy też wyboru nauczyciela z załączonej na daną klasę listy lektury;

b) należące do lektury uzupełniającej, do której zaliczam utwory polecone młodzieży do przeczytania (uwzględnione oczywiście w spisie lektury poleconej na daną klasę), a nie przeznaczone do omawiania z daną klasą i

c) książki podsunięte młodzieży w domu przez rodziców odpowiednie dla danego wieku i rozwoju umysłowego.

2. Lektura dobrowolna.

Tutaj należałyby książki:

a) z biblioteki szkolnej czy wypożyczalni publicznej odpowiednie dla młodzieży, które jednak wybiera sobie ona według swego uznania;

b) książki zdobywane i czytane przez młodzież pokryjomu i odpowiadające w najszerszym tego słowa znaczeniu pojęciu książki zakazanej [56]).

Na terenie praktyki szkolnej dostępne są normalnym badaniom i doświadczeniu przede wszystkim zainteresowania czytelnicze będące wynikiem pewnych poleceń szkoły, później — opracowane na podstawie statystyk bibliotek szkolnych, ewentualnie publicznych, mających bogate działy książek dla młodzieży. Badania zainteresowań książką zakazaną są mniej dostępne [57]).

Na stosunek lektury przymusowej i dobrowolnej w świetle dotychczasowych badań wskazują niemal jednakowe wyniki w badaniach przeprowadzanych od siebie niezależnie. Dotyczy to zwłaszcza problematu książki ulubionej. Do ulubionych książek młodzieży młodszej należą takie jak „Robinson" lub „W pustyni i w puszczy" [58]). Ponieważ książki te odpowiadają właśnie zainteresowaniom okresu rozwojowego dzieci, więc, nawet jeśli są przez nauczyciela polecone, nie przestają odpowiadać ich zainteresowaniom [59]).

Podział lektury na poleconą (przymusową) i dobrowolną nie występuje jaskrawo w klasach młodszych (teraz należy tu mieć na myśli młodzież szkoły powszechnej oraz pierwsze dwie klasy gimnazjum nowego ustroju); staje się natomiast kwestią poważną w wyższych klasach gimnazjum i obecnego liceum. Z punktu widzenia psychologii pedagogicznej wydaje się to zupełnie uzasadnione w okresie walki z autorytetami i spojrzenia w głąb siebie młodzież będzie się odnosiła ze zrozumiałym sceptycyzmem do wszelkich książek poleconych. Potwierdzają to doraźne badania przeprowadzone przez St. Drzewieckiego, w kilkakrotnie cytowanym już artykule, w rozdziale p. t. „Jakie książki czytają?" [60]). Mówi się tam o masowym rozczytywaniu się chłopców w literaturze kryminalnej; może właśnie dzieje się to dlatego, że szkoła stosuje wobec takiej lektury nieprzekonywujące zakazy [61]).

Do charakterystycznych zjawisk na tle powyższych badań czytelniczych przeprowadzonych przecież w jednej szkole męskiej należy

[56]) Opieram się tutaj na badaniach dra Kuchty, „Książka zakazana, jako przedmiot zainteresowań młodzieży w okresie dojrzewania", Warszawa, Wyd. M. Arcta. „Przez wyraz zakazana — czytamy tam —oznaczam tego rodzaju książkę, co do której młodociany czytelnik względnie czytelniczka ma to przekonanie subiektywne, że jej z tych lub innych względów w danym wieku jeszcze czytać nie należy. Punktem wyjścia dla mnie nie jest więc żadne kryterium wartościujące o charakterze czy to religijnym, czy etycznym, czy politycznym, czy wreszcie społecznym, tylko treść świadomości czytającego w danym momencie, gdy się do lektury zabiera, lub odnośne przekonanie zdobyte w czasie lektury". (str. 9).

[57]) Czasem jednak uda się takie zainteresowania przemycić. Ankieta dotycząca zainteresowań czytelniczych młodzieży gimnazjów wileńskich, przeprowadzona w r. 1936 wykazała w klasie I kilku zwolenników Pitigrillego.

[58]) Por. „Upodobania literackie dzieci szkolnych", str. 214, a także Szhuman „Rozwój psychiczny dzieci i młodzieży", l. c., zeszyt 5, str. 265—6.

[59]) To też płonne z tego punktu widzenia wydają mi się obawy Grosglikowej, która analizując wyniki ankiety przeprowadzonej w pracy Potworowskiej-Dmochowskiej cytuje osiem występujących tam ulubionych książek, stanowiących obecnie lekturę obowiązkową. Są to: Anielka, Ogniem i mieczem, Potop, Pan Wołodyjowski, Pan Tadeusz, Powrót taty, Robinson, W pustyni i w puszczy.

„Fakt — pisze ona — że pewne książki występują masowo dopiero w wyższych klasach, tłumaczy się na pewno nie tylko tym, że wtedy właśnie zaczynają one interesować dzieci, ale musimy wziąć pod uwagę istnienie biblioteczek klasowych, względnie tok zwyczajów wypożyczania, które uniemożliwiają dziecku przeczytanie pewnej książki, zanim nie osiągnie pewnej klasy bez względu na oczytanie i wiek". (l. c., str. 47).

[60]) l. c., str. 300.

[61]) Jak było wspomniane wyżej, odnosi się to do młodzieży męskiej.

niechęć do książek smutnych [62]). Stąd płynie prawdopodobnie popularność Rodziewiczówny[63]) oraz kult dla powieści historycznych Sienkiewicza[64]). W zakresie powieści podróżniczych najbardziej popularnymi autorami są London i Curwood [65]).

Dla porównania przytoczę tu krótkie zestawienie zainteresowań czytelniczych młodzieży w zakresie lektury dobrowolnej na tle ankiety przeprowadzonej w gimnazjach wileńskich w r. 1936 [66]). Należy zaznaczyć, iż w ankiecie tej mamy nieco inną rozpiętość wieku niż ta, którą przyjęliśmy wyżej; ankieta obejmuje bowiem wypowiedzi trzech klas gimnazjum nowego ustroju oraz trzech dawnego typu, t.j. klasy VI, VII, VIII.

Zestawienie to przedstawia się następująco:

1) Książki o treści podróżniczej dominują w upodobaniach młodzieży zupełnie wyraźnie do klasy VI, utrzymując się jeszcze na dość wysokim poziomie w klasie VII; w klasie VIII odgrywają już zupełnie nikłą rolę.

2) Linia zainteresowania się książkami egzotycznymi i sensacyjnymi wznosi się do klasy III, gdzie się załamuje; w klasie VIII książki te cieszą się już małą popularnością.

3) Powieść kryminalna znajduje swoich zwolenników w klasach I — III w wysokości 23%, w klasach VI i VII wymienia te książki znikomy procent młodzieży. W klasie VIII książki te już nie figurują.

4) Godną uwagi sprawą jest jednakowe mniej więcej zainteresowanie się powieścią historyczną — przeciętnie około 20%. Najmniej interesuje się tymi książkami klasa VIII — 16% wobec maksymalnego zainteresowania w klasie III — 25%.

5) Ciekawa jest linia książek treści popularno-naukowej; świadczy ona bezsprzecznie o wpływie szkoły na te zainteresowania: 11% uczniów klas I-szych wymienia te książki, podczas gdy klasy II i III dochodzą tu do 27%.

Linia wykresu stale się wznosi, osiągając punkt szczytowy zainteresowań czytelniczych klasy VII (40%), po czym gwałtownie opada do 15% w klasie VIII. Ten spadek tłumaczy się tym, że klasa VIII miała na myśli książki o treści czysto naukowej — a nadto absorbuje ją matura.

6) Bardzo żywo interesuje się młodzież (męska) książkami treści lotniczej — przeciętnie 33%. Wyjątkowe odchylenie widoczne jest między klasami VII—VIII. Podobnie jak i poprzednim działem książek — najbardziej interesują się nim klasy VII, w klasach VIII następuje wyraźny spadek.

7) Równomiernie mniej więcej interesują się poszczególne klasy książkami treści sportowej: najżywiej klasy średnie, najsłabiej znów klasa VIII.

8) Książki realistyczne o podłożu społecznym, psychologicznym, politycznym, obyczajowym itp. pojawiają się od klasy II w małych %%; stopniowo uzyskują popularność, a zupełną hegemonię w klasie VIII. Książki realistyczno-obyczajowe osiągają najwyższy punkt zainteresowań w klasie VI (30%), poczym wyraźnie linia się załamuje na rzecz książki o podłożu społecznym czy też psychologicznym.

9) Książki treści erotycznej nie zajęły poważnej pozycji w tej ankiecie, chociaż była anonimowa; linia jednak tych książek biegnie przez wszystkie klasy osiągając w klasach VII 16%.

10) Niepokojący jest znikomy procent zainteresowań książkami treści przyrodniczej i to tylko w klasach I, II, III, VI.

11) Książki z życia młodzieży wymienione są tylko w trzech klasach pierwszych (b. mały procent).

Wyniki badań warszawskich i wileńskich przedstawiają się w ogólnych zarysach podobnie [67]). Wskazują one na utrzymanie linii zainteresowań zależnie od faz rozwojowych (pierwsza faza sensacji i przygody; druga — powieści historycznej i trzecia — społecznej oraz obyczajowo-psychologicznej). Różnice wynikają raczej stąd, iż badania dokonane w szkołach wileńskich obliczone zostały dokładnie w procen-

[62]) Por. identyczne wyniki u dr Żebrowskiej, uzyskane w szkole żeńskiej, „Co nasze dzieci czytają i jak czytają?" l. c.

[63]) Stwierdzona na wszystkich terenach prawdopodobnie dlatego, iż powieści Rodziewiczówny zawierają przeważnie pożądany przez młodzież happy end oraz zdrową tendencję.

[64]) l. c., str. 327.

[65]) ibidem, str. 328.

[66]) Ankieta została opracowana przez dra Władysława Kuźniara. Z tego opracowania korzystam tutaj.

[67]) Należy zaznaczyć, iż materiał ankiety wileńskiej został oparty głównie na danych ze szkół męskich.

tach, podczas gdy w artykule Drzewieckiego występują raczej uogólnienia. Tak więc np. zainteresowanie literaturą kryminalną wynosi na podstawie ankiety 23%, w gimnazjum im. Staszica — sądząc z artykułu — jest ono zjawiskiem nagminnym.

Lista najpoczytniejszych autorów opracowana na podstawie ankiety wileńskiej wykazuje na ogół zbieżność z wynikami dotychczasowych badań nad czytelnictwem przeprowadzonych z punktu widzenia psychologii pedagogicznej. I tak, wedle tej listy, w klasach niższych (I—III), częściowo i w VI przeważa poczytność autorów, których książki odznaczają się ciekawą fabułą i szybką akcją. Od klasy II pojawiają się pisarze, będący autorami książek o podłożu realistycznym; dominują oni wyraźnie w klasach VII i VIII. Zainteresowanie powieściopisarzami historycznymi utrzymuje się na ogół równomiernie z wyraźnym spadkiem w klasach najstarszych.

Ciekawy jest stosunek ulubionych przez młodzież autorów do tych, których poleca lista lektury. Ankieta wykazała, iż na terenie nowego gimnazjum nie ma przepaści między listą lektury uzupełniającej a zainteresowaniami młodzieży. W klasie I do takich pisarzy należą zwłaszcza: Sienkiewicz, Curwood, London, Morcinek, czasem Korczak. W klasie II: Sienkiewicz, Kraszewski, Ossendowski, Szczucka, Meissner, Curwood, London, Scott, Dickens. W klasie III: London, Prus, Rodziewiczówna, Mickiewicz, Gąsiorowski, Ossendowski, Piłsudski, Choynowski. Gorzej przedstawia się sprawa w klasach gimnazjum starego typu, zwłaszcza klasy VI i VII [68]).

Należy to uznać za objaw pocieszający i świadczący o tym, iż lektura uzupełniająca staje się poważnym czynnikiem rozwoju racjonalnego czytelnictwa wśród młodzieży.

Przedstawione tu w najogólniejszych zarysach wyniki badań stosunku czytelnictwa przymusowego i dobrowolnego na tle praktyki szkolnej pozwalają przypuszczać że:

1) w zakresie dostępnych nam dzisiaj badań zasadnicze rozgraniczenie zainteresowań lekturą przymusową a dobrowolną, w przyjętym wyżej rozumieniu, nie jest kwestią zasadniczą w zagadnieniu czytelnictwa młodzieży gimnazjum ani z punktu widzenia psychologii pedagogicznej, ani praktyki szkolnej [69]).

2) wyniki dotychczasowych badań nad czytelnictwem bądź ogłoszone drukiem, bądź stanowiące materiał rękopiśmienny pozwalają jednak w znacznej mierze zorientować się w zainteresowaniach czytelniczych młodzieży mimo niedoskonałości dotychczasowych metod badania.

Jadwiga Wokulska-Piotrowiczowa.

*

KRONIKA

P o b y t p. M i n i s t r a W. R. i O. P. W. Ś w i ę t o s ł a w s k i e g o w W i l n i e. W dniach 27 i 28 maja bawił w Wilnie p. Minister Świętosławski. W dn. 27.V w godzinach przedpołudniowych Pan Minister przeprowadził inspekcję wydziałów i oddziałów Kuratorium, interesując się pracą wszystkich pracowników. Następnie zwiedził Państw. Gimnazjum im. A. Czartoryskiego, gdzie zatrzymał się dłużej na lekcjach chemii. Potem wyjechał do szkoły powsz. do N. Werek, osobiście badał tam wiadomości dziatwy. Po przyjeździe z N. Werek przez dłuższy czas bawił w Państw. Pedagogium w Wilnie i obecny był na kilku lekcjach; w rozmowach ze słuchaczami podkreślił doniosłą rolę nauczyciela i serdecznie życzył im najlepszych wyników na niwie pedagogicznej. Zwiedził także znajdujące się w tym samym co Pedagogium budynku Państw. Seminarium Prawosł. oraz lokal Związku Literatów. Po południu odbyła się w Kuratorium konferencja, na której naczelnicy wydziałów, kierownicy oddziałów i pracownicy pedagogiczni składali sprawozdania. Następnego dnia odbyła się pod przewodnictwem p. Ministra konferencja inspektorów szkolnych z Okręgu, omawiano na niej stan organizacyjny szkół powsz. w Okręgu (realizacja powszechności nauczania, sieć szkolna, budownictwo szkolne, zapotrzebowanie nowych etatów) oraz sprawy oświaty pozaszkolnej.

Wieczorem w sali konferencyjnej im. A. Czartoryskiego w Kuratorium odbyła się w bardzo miłym nastroju herbatka, podczas której młodzież szkół średnich zrzeszona w szkolnych kołach krajoznawczych wykonała szereg inscenizacyj i tańców oraz przedstawiła kilka zwyczajów ludowych.

*

[68]) W klasie VI główne miejsca zdobyli pisarze nieobjęci ani lekturą podstawową, ani uzupełniającą; w klasie VII Mickiewicz zajął wprawdzie 3-cie miejsce, ale prawie nie wszedł do listy kl. VIII; Słowacki zajął w kl. VII 10-te miejsce, w klasie VIII został pominięty.

[69]) Kwestia ta natomiast napewno stanie się zagadnieniem palącym w liceum, gdzie lektura obowiązkowa obejmuje żelazny kapitał literatury polskiej.

Szkolnictwo powszechne.

W miesiącach letnich zakończono prace, związane z wydawaniem orzeczeń organizacyjnych i zatwierdzaniem projektów budowy 100 szkół Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nowogródczyźnie. Przewiduje się oddanie 45 spośród wspomnianych budynków do użytku szkolnego z dniem 1 września 1938 r., pozostałe szkoły zostaną wykończone przed początkiem roku szkolnego 1939/40.

W omawianym okresie odbył Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego inspekcję obwodu szkolnego brasławskiego i głębockiego. W czerwcu dokonali wizytatorowie szkół wizytacji, względnie inspekcji obwodów szkolnych: mołodeckiego, grodzieńskiego i głębockiego.

W lipcu rozdzielono między poszczególne obwody 230 etatów szkolnictwa powszechnego, przyznanych Okręgowi Wileńskiemu przez Ministerstwo W. R. i O. P. z ważnością od 1 września 1938 r.

W ciągu lipca i sierpnia odbyły się następujące państwowe kursy wakacyjne dla nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych: a) dwa kursy zajęć praktycznych w Wilnie, b) kursy wychowania fizycznego w Brasławiu, Postawach i Iwieńcu, c) kurs programowo-ustrojowy dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego w Wilnie. Liczba uczestników na kursach wynosiła przeciętnie 40 osób.

W lipcu i sierpniu r. b. opracowano zasadnicze zagadnienia planu pracy na rok szkolny 1938/39.

*

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i zakłady kształcenia nauczycieli.

1) Egzaminy dojrzałości (klas VIII gimnazjum d. typu) w maju — czerwcu 1938 r.

	Dopuszczono do egzaminu piśmiennego		Dopuszczono do egzaminu ustnego		Egzamin zdało	
	chł.	dz.	chł.	dz.	chł.	dz.
Gimnazja państwowe	486	383	467	371	450	356
Gimnazja prywatne (egzamin zwyczajny)	125	129	116	121	108	116
Gimnazja prywatne (egzamin rozszerzony)	167	82	152	74	132	57
Gimnazja bez praw (eksterniści)	71	49	51	36	42	28
Razem . . .	849	643	786	602	732	557

2). Ukończyło gimnazjum ogólnokształcące (klasy IV gimnazjum nowego ustroju) w roku szk. 1938/38.

	Było w kl. IV		Nie otrzymało świadectw ukończenia kl. IV		Otrzymało świadectwa ukończenia kl. IV	
	chł.	dz.	chł.	dz.	chł.	dz.
Gimnazja państwowe	646	544	98	63	548	481
Gimnazja prywatne	260	293	33	33	227	260
Razem . . .	906	837	131	96	775	741

*

Warsztaty do naprawy przyrządów fizycznych.

W roku szkolnym 1937/38 zreperowano 79 przyrządów fizycznych, ogólnej wartości około 8.800 zł. Nadesłane do warsztatów przyrządy były albo zupełnie zniszczone, bądź poważnie uszkodzone. Przyrządy zostały jednocześnie starannie odnowione (drewniane części odpolerowano, metalowe zaś poniklowano lub pomalowano).

Koszta reperacji przyrządów wyniosły 1466 zł 74 gr., co stanowi ok. 17% wartości tych przyrządów. Procent ten jest nieco większy od normalnego wobec bardzo złego stanu dostarczanych do reperacji przyrządów.

Zestawienie wydatków warsztatów za rok szk. 1937/38:

1) reperacja przyrządów fizycznych	1.466 zł 74 gr
2) uzupełnienie narzędzi warsztatów	257 zł 71 gr
3) uzupełnienie materiałów do reperacji	275 zł 29 gr
Razem	1.999 zł 74 gr

Prócz reperacji zdemontowanych przyrządów fizycznych warsztaty wykonały 6 kompletów przyrządów fizycznych i chemicznych dla Szkół Ćwiczeń przy Państwowym Pedagogium w Wilnie, (2 komplety), przy Państwowych Liceach Pedagogicznych w Grodnie, Szczuczynie Nowogródzkim i Trokach i przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Słonimie po 1 komplecie. Komplet składał się z przyrządów do ćwiczeń uczniowskich dla kl. 5, 6, 7 według programów ministerialnych, mianowicie: 18 przyrządów z elektryczności, 19 przyrządów z mechaniki, 16 przyrządów ze światła, 19 przyrządów z ciepła, powietrza i wody i 6 przyrządów z chemii, razem 78 przyrządów. Komplet taki kosztował 300 zł.

*

Przedstawienia teatralne dla młodzieży szkolnej w Wilnie. W ub. roku szkolnym odbyło się 6 przedstawień, w tym 4 w Teatrze na Pohulance (Molier, —Uczone białogłowy, Żeromski, — Uciekła mi przepióreczka, Szekspir, — Wiele hałasu o nic, Ajschylos, — Oresteja), oraz 2 w Teatrze „Lutnia“ (Zelle i Genu — Biedny student, Lehar — Kraina uśmiechu). Obecnych było na przedstawieniach 48.954 uczniów(ic).

*

Wydział ogólny.

Audycje muzyczne. W roku szkolnym 1937/38 zorganizowano w Wilnie 77 szkolnych audycyj muzycznych na tematy ustalone przez Ministerstwo W. R. i O. P. Obecnych było ponad 34000 młodzieży. Na prowincji odbyło się 149 audycyj w 31 miejscowościach. Obecnych było ponad 23.000 uczniów(ic). Ormuz urządził w Wilnie 2 audycje dla 35 szkół, na prowincji w 26 miejscowościach 70 audycyj dla 26 szkół.

*

Oświata pozaszkolna.

Kurs teatralny w Trokach.

W zakresie kształcenia pracowników w dziale teatrów i chórów ludowych plan Kuratorium obejmuje trzy etapy: Pierwszy — to konferencje i kursy w obwodach szkolnych, drugi — kursy I-go stopnia organizowane przez Kuratorium w skali Okręgu Szkolnego, trzeci etap — to kierowanie zdolnych pracowników na kursy ogólnopolskie, organizowane przez Ministerstwo W. R. i O. P. względnie przez Instytut Teatrów Ludowych.

Kurs w Trokach, który odbył się w czasie od 3-go do 17-go lipca b. r., miał za zadanie przeszkolenie pracowników oświatowych, biorących czynny udział w pracach teatralnych. Obok wskazówek teoretycznych i metodycznych dostarczono słuchaczom gotowych materiałów z zakresu pieśniarstwa, recytacji, inscenizacje i t. p.

Doboru kandydatów dokonały Inspektoraty Szkolne, biorąc pod uwagę zdolności i zamiłowania uczestników oraz potrzeby terenu ze szczególniejszym uwzględnieniem terenów trudnych i terenów przygranicznych. Z tych więc względów powiaty przygraniczne miały możność wysłania większej ilości uczestników.

Według województw skład słuchaczy przedstawiał się następująco:

woj. wileńskie 20 osób (11 mężcz. 9 kob.)
woj. nowogródzkie 16 osób (12 mężcz. 4 kob.)
woj, białostockie 11 osób (8 mężcz. 3 kob.)

Spośród tych 47 osób 4 nie były nauczycielami.

Prelegentami na kursie byli P. P. J. Cierniak, J. Turowiczówna, A. Jabłoński, B. Gawrońska, Wł. Staszewski, W. Czaplińska i Wł. Dziedzic.

Kierownikiem pedagogicznym i administracyjnym był Wł. Dziedzic.

Program kursu obejmował ogółem 108 godz., a w szczególności następujące działy:

I. Zagadnienia ogólne (12 godz.). Rola teatru w pracy społeczno-oświatowej. Cele i zadania teatru ludowego. Treść teatru ludowego. Cele i zadania pracy społeczno-oświatowej. Zagadnienie kultury ludowej, jako materiału do pracy teatralnej. Metoda pracy w zespole teatralnym. Przegląd form pracy teatralnej.

II. Zajęcia praktyczne (78 godz.): Inscenizacje pieśni ludowych i recytacje zespołowe. Reżyseria (opracowanie sztuki). Tańce ludowe i inscenizacje taneczne. Pieśni i chóry ludowe. Technika sceny (budownictwo, dekoracje, charakteryzacja).

III. Zajęcia specjalne (18 godz.): Opracowanie planów konferencji, kursów dla pracowników i przodowników teatralnych. Referaty słuchaczy. Wieczornice regionalne, literackie, świetlice, ogniska.

W przeddzień rozpoczęcia kursu t. j. dn. 3.VII zostało zorganizowane ognisko, które miało za zadanie zbliżyć ze sobą słuchaczy oraz odpowiednio nastawić do pracy.

Kurs otworzył P. Kurator M. B. Godecki, który przedstawił cele i zadania pracy społeczno-oświatowej oraz wskazał drogi, po których iść należy, aby praca oświatowa dała na terenie ziem północno-wschodnich jaknajlepsze rezultaty.

Ogólny koszt kursu wyniósł 2452 zł, z czego z sum samorządowych 1752 zł a 700 zł z zapomogi Kuratorium.

Wszyscy słuchacze otrzymali bezpłatnie teksty oraz nuty, ogółem 42 strony pisma maszynowego.

Podczas kursu odbyły się dwie wycieczki krajoznawcze, jedna do Wilna, druga na jeziora Trockie.

Praca została zakończona w dniu 16.VII ogniskiem, na którym był obecny pan Wizytator J. Cierniak.

W dniu 17.VII uczestnicy zostali przyjęci przez p. Kuratora, któremu złożono podziękowanie za zorganizowanie kursu. Następnie wszyscy udali się na Rossę, gdzie złożono hołd Sercu Marszałka. Wieczorem słuchacze byli obecni na przedstawieniu w teatrze na Pohulance.

Szczery i serdeczny stosunek do pracy wszystkich słuchaczy jest rękojmią, że kurs spełnił swoje zadanie, a wiadomości zdobyte przez słuchaczy mocno podeprą pracę oświatową w terenie.

Wł. Dz.

*

KOMUNIKATY NIEURZĘDOWE.

Konkurs na stypendia.

Wzorem lat ubiegłych Książnica-Atlas S. A. ufundowała na rok szkolny 1938/39 sześćdziesiąt stypendiów dla ubogich uczniów szkół średnich w wysokości po zł 100,— każde. W bieżącym roku nasza Spółka wypłaci następujące stypendia:

1. Dwanaście stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języka polskiego.

2. Dwanaście stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem do matematyki.

3. Dziesięć stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem do historii.

4. Sześć stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce geografii.

5. Pięć stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języków nowożytnych.

6. Pięć stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce filologii klasycznej.

7. Dziesięć stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich handlowych odznaczającym się dobrymi postępami w nauce przedmiotów handlowych.

Powyższe stypendia będą wypłacane w dniu Święta Niepodległości 11 listopada 1938 r. za pośrednictwem Dyrekcji Zakładu, do którego dany uczeń uczęszcza.

Zarząd S-ki Akc. „Książnica-Atlas" prosi uprzejmie wszystkie Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących, liceów oraz szkół handlowych, aby raczyły w porozumieniu z Radą Pedagogiczną podać do wiadomości naszej Spółki za pomocą specjalnego druku, w terminie do 10 października 1938 r., imię i nazwisko jednego ucznia (uczennicy), zasługującego na otrzymanie jednego z wyżej wymienionych stypendiów.

Przyznanie stypendiów nastąpi na posiedzeniu Rady Nadzorczej drogą losowania. Dlatego obok nazwiska ucznia, zakładu do którego uczęszcza, właściwego województwa oraz przedmiotu, w którym uczeń (uczennica) celuje, nie należy podawać żadnego uzasadnienia.

*

Komunikaty o wydawnictwach.

Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. — Lwów.

Łucja Charewiczowa. Kobieta w dawnej Polsce do okresu rozbiorów. „Kultura Polska i obca" pod redakcją K. Hartleba. Tom I. Lwów 1938. 8⁰. Str. 106+2 nlb., 18 rycin. Cena zł 1,80.

Stanisław Łempicki. Opiekunowie kultury w Polsce. „Kultura Polska i Obca" pod redakcją K. Hartleba. Tom II. Lwów 1938. 8⁰ Str. 90+1 nlb., 21 rycin. Cena zł 1,50.

Józef Skoczek. Stosunki kulturalne Polski z Zachodem w XV wieku. „Kultura Polska i Obca" pod redakcją K. Hartleba. Tom III. Lwów 1938. 8⁰. Str. 86+1 nlb. 10 rycin. Cena zł 1,50.

Bronisław Nadolski. Kierunki rozwojowe dziejopisarstwa staropolskiego „Kultura Polska i Obca" pod redakcją K. Hartleba. Tom IV. Lwów 1938. 8⁰. Str. 70+1 nlb. 30 rycin. Cena zł 1,50.

Antoni Knot. Dzieje szkolnictwa wojskowego w Polsce. „Kultura Polska i Obca" pod redakcją K. Hartleba. Tom V. Lwów 1938. 8⁰. Str. 122+1 nlb., 48 rycin. Cena zł 2,20.

Artur Śliwiński. Konstytucja Trzeciego Maja. Wydanie czwarte. Lwów 1938. 8⁰. Str. 99+3 nlb., 15 ilustracji. Cena zł 2.00.

Dr Stefan Górniak i **Leopold Paszek.** Księgowość w handlu hurtowym. Lwów 1938. Str. 170+3 nlb. Cena zł 3,50.

Maria z Colonna-Walewskich Wielopolska. Obyczaje towarzyskie. Lwów 1938. Str. 207. Cena zł 3,60.

Książnica-Atlas. Lwów — Warszawa.

S. Baley. Psychologia wychowawcza w zarysie. (Bibl. Pedagogiczno-Dydaktyczna. T. 16). Str. 686. Zł 15.—.

S. Szuman. Rozwój myślenia u dzieci w wieku szkolnym. Str. 250. Zł 5.40.

B. Nawroczyński. Polska myśl pedagogiczna. Str. 296. Zł. 6.—.

Dr Górniak i Ehrlich. Wybrane zagadnienia prawne kupca detalicznego. Str. 80. Zł 1.30.

St. Górniak i E. Ehrlich: Technika Handlu hurtowego. Str. 128. Zł. 3.—.

T. Lepszy. Co należy wiedzieć o towarach. Z 87 rycinami. Str. 336. Zł. 7.—.

J. Harabaszewski. Jędrzej Śniadecki. Str. 95. Zł 2.40.

Dr J. Piątek. Zasady przyzwoitego zachowania się młodzieży męskiej. Wyd. 5 rozszerzone. Str. 76. Zł 1.20.

Księgarnia Gebethnera i Wolffa.
Warszawa.

Wybór z Pism Marszałka Piłsudskiego. „W walce o Niepodległość". (zł 1.40).

Kornel Makuszyński. Szatan z siódmej klasy. (Str. 320, cena zł 4,50).

P. Choynowski. Opowiadania szlacheckie. (Cena zł. 7).

J. Kaden Bandrowski. Życie Chopina. (Cena zł 7.80) oraz tomiki powszechnie znanej i cenionej Biblioteki młodzieżowej „Polska i świat współczesny" oraz Biblioteki Uniwersytetów Ludowych.

*

ZAWIADOMIENIE

Związek Księgarzy Polskich zawiadamia niniejszym Dyrekcje i Kierownictwa szkół jak również P.T. Nauczycielstwo i wszystkich zainteresowanych, że w tegorocznym sezonie szkolnym i na przyszłość wszystkie księgarnie w całej Polsce sprzedawać będą podręczniki szkolne ściśle po cenach, wyznaczonych przez Ministerstwo W. R. i O. P. i wydrukowanych na podręczniku.

Nie będą więc udzielane przy zakupach książek szkolnych bez względu na wysokość zakupu żadne ustępstwa (rabaty) w jakiejkolwiek formie. Dotyczy to zarówno zakupów indywidualnych, jak i zbiorowych, poza tym zarówno dokonywanych przez osoby prywatne jak i przez szkoły, instytucje, zrzeszenia, organizacje samopomocowe itp. Wszelki nacisk na księgarza przy zakupie w kierunku uzyskania rabatu, bezpłatnych egzemplarzy, pokrycia kosztów przesyłki, przejazdu itd. będzie musiał z konieczności pozostać bezskuteczny.

Bliższe wyjaśnienia w powyższej sprawie zawiera drukowana ulotka, której dostarczy na żądanie bezpłatnie każda księgarnia.

Zarząd Główny
Związku Księgarzy Polskich
w Warszawie

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona zł 80, $1/2$ str.—zł 45, $1/4$ str.—zł 25, $1/8$ str.— zł 15.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.